Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

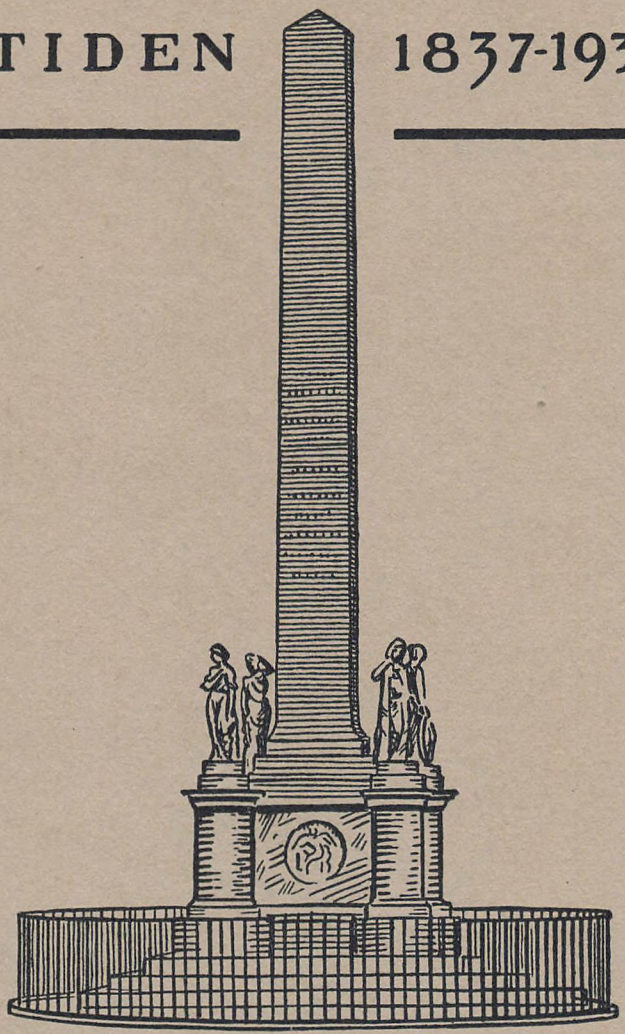
Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

FRED. NØRGAARD OG HANS JENSEN

VENSTRES HISTORIE I DANMARK

TIDEN 1837-1937

Hefte Nr. 20

men han tog Angrebene med urokkelig Ro og hævdede med saglig Styrke, at de Nedsættelser, der skete fandt Sted under størst mulig Hensyntagen til alle Sider og ikke ud fra Lyst til at skabe ringere Kaar for de mindre heldigt stillede i Samfundet.

Den Nedsættelse af de offentlige Indtægter, der blev mulig ved Nedsættelsen af de offentlige Udgifter, bestod for en stor Del i en betydelig Formindskelse af de offentlige Takster. I December 1927 gennemførtes en Nedsættelse af Skatten paa de Formuer, der gav Anledning til Misbrug under en vis Procent, ikke uden Betænkelighed, men dog forsvarlig økonomisk Foranstaltning, men naturligvis vel egnet til at blive benyttet i Modstandernes Agitation indenfor den store Del af Befolkningen, der ikke ejede Formue af Betydning. Foranstaltninger, der medførte nye Udgifter, havde denne Regering sig naturligvis kun ringe paa Grund af gennemførte Nedskæringer. Ved Slutningen af Folketingssamlingen 1927—28 gennemførte ved Samarbejde med Socialdemokratiet uden Medvirken fra radikal og konservativ Side, en Lov om Opførelse af et nyt Nationalmuseum (hvortil dog Pengene for en vis Del var tilvejebragt ved en privat Indsamling). Naar der samtidig, ligeledes i Forstaaelse med Socialdemokratiet, skabtes en Udvidelse af det kgl. Teater (med Opførelsen af den saakaldte »Pengekasse«), var Formaalet hermed at skabe en billigere Drift af Teatret og altsaa i Overensstemmelse med Regeringens almindelige økonomiske Politik.

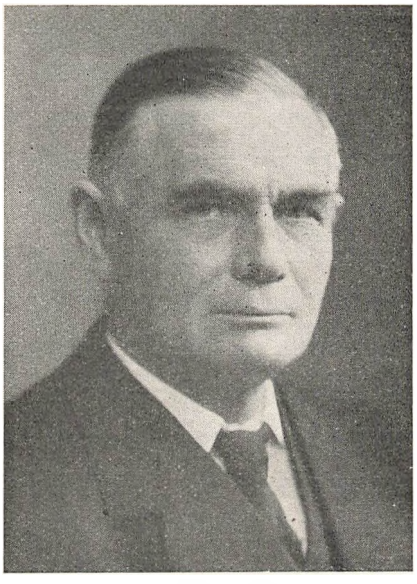
V. Pinholt, f. 1869.

Paa et heldigt Grundlag lykkedes det at gennemføre en endelig Ordning af Statens Forhold til Landmandsbanken, et Forhold, der havde givet Anledning til mange Bryderier. Da det i September 1928 atter skete, at en københavnsk Storbank, denne Gang Privatbanken, kom ud for et »Krak«, idet det viste sig nødvendigt at skaffe Kapital til fortsat Opretholdelse af dens Drift, nægtede Regeringen sin Bistand ud fra sin almindelige liberale Grundsætning om private Foretagenders Pligt til at klare sig selv uden Hjælp fra det offentlige. Imidlertid havde den Minister, hvorunder Bankvæsenet sorterede, Handelsminister Slebsager, ønsket, at der skulde gribes ind med Støtte fra Stats-

me … lig Ro og hævdede med saglig Styrke, at de
N… mulig Hensyntagen til alle
S… ere Kaar for de mindre hel-
d…

…der blev mulig ved Nedsæt-
…r Del i en betydelig Formind-
…er
…n
…e under en
…svarlig økono-
…m., men naturligvis vel egnet
til at blive benyttet i Modstandernes Agitation indenfor den store Del af Befolkningen, der ikke ejede Formue af Betv… Foranstaltninger, der medførte nye … denne Rege-
…gennem-
…ingen
…med Socialdemokra-
…medvirken fra radikal og konservativ Side, en Lov om Opførelse af et nyt Nationalmuseum (hvortil dog Penge… vis Del var tilvejebragt ved en privat Indsamling). Naar der samtidig, ligeledes i Forstaaelse med Socialdemokratiet, skabtes en Udvidelse af det kgl. Teater (med Opførelsen af den saakaldte …ekasse«), var Formaalet hermed at skabe en billigere Drift af Teatret og altsaa i Overensstemmelse med Regeringens almindelige økonomiske Politik.

Fred. … s Bogbinderi
…ngensgade 31
Odense

V. Pinholt, f. 1869.

Paa et heldigt Grundlag lykkedes det at gennemføre en endelig Ordning af Statens Forhold til Landmandsbanken, et Forhold, der havde givet Anledning til mange Bryderier. Da det i September 1928 atter skete, at en københavnsk Storbank, denne Gang Privatbanken, kom ud for et »Krak«, idet det viste sig nødvendigt at skaffe Kapital til fortsat Opretholdelse af dens Drift, nægtede Regeringen sin Bistand ud fra sin almindelige liberale Grundsætning om private Foretagenders Pligt til at klare sig selv uden Hjælp fra det offentlige. Imidlertid havde den Minister, hvorunder Bankvæsenet sorterede, Handelsminister Slebsager, ønsket, at der skulde gribes ind med Støtte fra Stats-

magtens Side, og paa Grund af denne Uoverensstemmelse med sine Kolleger udtraadte han af Regeringen; Trafikminister Stensballe overtog derefter ogsaa Handelsministeriet.

Under »Nedskæringen« blev der naturligvis gjort et stort Arbejde af Folketingets Finansudvalg. Sandsynligvis af Overanstrengelse døde i Sommeren 1927 Husmand Martin Hansen, der havde været dets Formand efter Valget 1926; hans Afløser i denne Stilling blev Klitinspektør V. Pinholt, der havde været Folketingsmand for Vardekresen siden 1918.

I Rigsdagssamlingen 1928—29 gennemførtes en forbedret Lovgivning om Syge- og Begravelseskasser og endvidere en meget omstridt Lov om Værn for Erhvervs- og Arbejdsfriheden; den tog Sigte paa at hindre Vold og Tvang mod dem, der paa Trods af Organisationers Forbud, Strejke eller Lockout, vilde hævde deres Ret til at udføre det Arbejde, de ønskede at paatage sig. Denne Lov, der blev meget haardt bekæmpet af Fagforeningernes Parti, Socialdemokratiet, som døbte den »Tugthusloven«, var i Virkeligheden endnu mere end »Nedskæringen« et Udtryk for Kærnepunktet i det, Venstre opfattede som Liberalisme. Venstre vilde, at det økonomiske Liv i Landet skulde kunne røre sig frit ikke blot for snærende Baand fra Lovgivningens Side, men ogsaa for den Tvang, der udgik fra Fagforeningerne med deres Stræben efter at binde alt Arbejde til faste, ubevægelige Lønsatser. Skulde der ske en virkelig »Tilpasning« af Prisniveauet, saaledes som Venstre opfattede dette Begreb, var det jo ogsaa nødvendigt at kræve Ret for den enkelte Borger til at skaffe sig Arbejde for den Løn, han kunde opnaa og selv vilde gaa ind paa.

MINISTERIET MADSEN-MYGDALS FORHOLD TIL RADIKALE OG KONSERVATIVE. RIGSDAGSVALG OG REGERINGSSKIFTE 1929

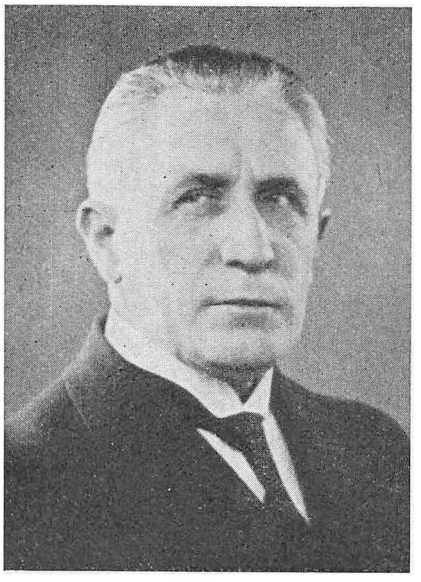
Ministeriet Stauning var faldet ved et Brud mellem Socialdemokratiet og de Radikale, Ministeriet Madsen-Mygdal skulde bringes til Fald i Kraft af et Brud mellem Venstre og de Konservative.

Det saa en Tid efter Folketingsvalget i December 1926 ud, som om Kløften mellem de Radikale og Socialdemokraterne skulde øges, hvad der atter vilde gøre en Tilnærmelse mellem Venstre og de Radikale naturlig. Egentlig skulde denne Mulighed ikke have været saa fjerntliggende, da der nu som altid

Th. Madsen-Mygdal.

bestod en væsentlig principiel Overensstemmelse mellem de to fra det gamle Venstre udgaaede Partier. De Radikale tog imidlertid, som nævnt, Afstand fra »Nedskæringen«, og det viste sig, at deres dybeste Tilbøjeligheder vedblivende drog dem hen mod Socialdemokratiet. Det var Ove Rode, der som Leder af de Radikale særlig syntes interesseret i en Føling med Venstre; en Fløj af Venstre, hvoriblandt C. O. Pedersen og den i økonomiske Spørgsmaal meget fremtrædende H. Clausager (valgt i Odsherred siden 1920), gjaldt i Almindelighed som sympatisk stemt overfor en saadan Forbindelse. I September 1927 udtraadte Rode af Folketinget for at blive Redaktør af »Politiken«, og det radikale Førerskab gik over til P. Munch, der bestandig havde repræsenteret en radikal Politik, der søgte det nærmest mulige Samarbejde med Socialdemokratiet og ikke havde vist de Svingninger i denne Henseende, som havde været at iagttage hos Ove Rode. Den partipolitiske Udvikling i Ministeriet Madsen-Mygdals Tid kom til at gaa saaledes, at der atter skabtes den nære Forbindelse mellem Radikale og Socialdemokrater, der var blevet afbrudt i 1926, medens der til sidst viste sig en uforligelig Modsætning mellem »det borgerlige Samarbejde«s Partier.

C. O. Pedersen, f. 1880.

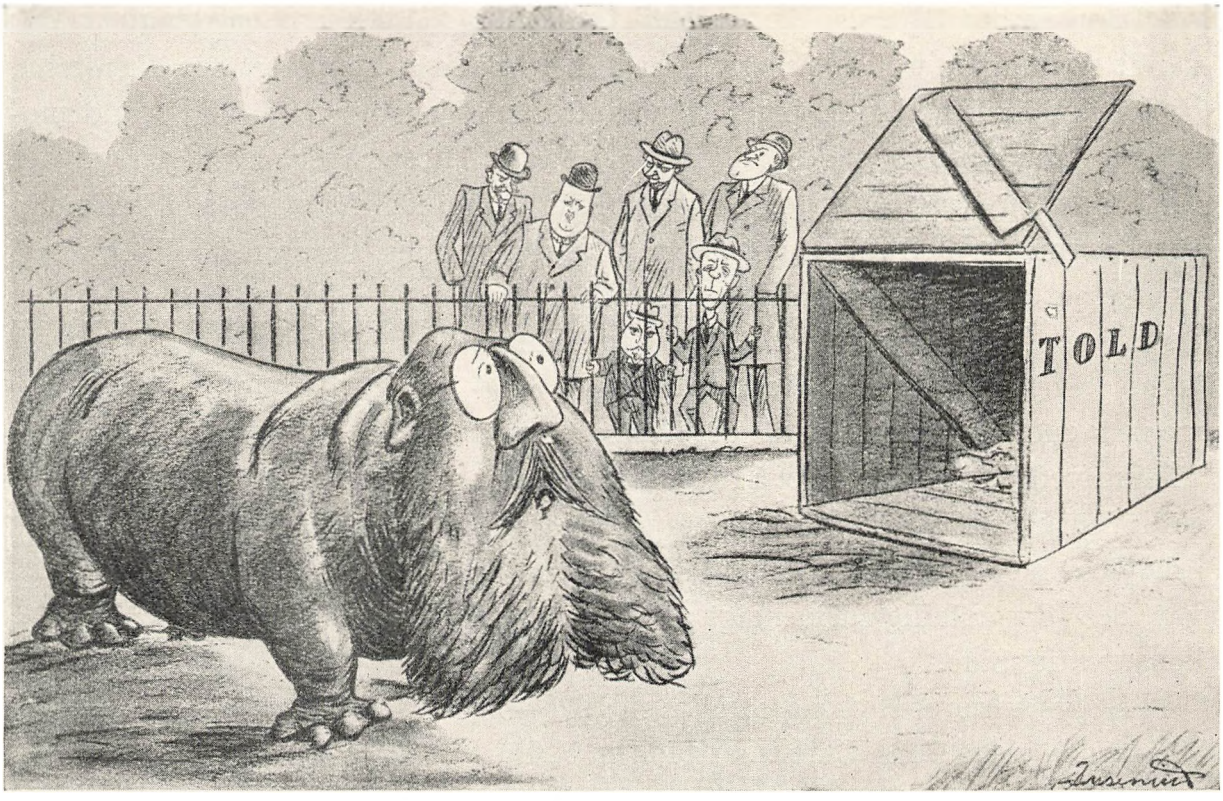
Hvad der fra først af skilte Venstre og de Konservative, var ikke »Nedskæringen«, men Spørgsmaalet om, hvorvidt ikke ogsaa andre Midler burde sættes ind mod Krisen. I det konservative Parti var Tanken om Industribeskyttelse og »aktiv Handelspolitik« vedvarende meget stærkt fremme, og det saa ved Slutningen af den meget lange Rigsdagssamling 1926—27, i Juli Maaned 1927, ud til, at de Konservative og Socialdemokraterne kunde finde hinanden i fælles Krav om Toldforanstaltninger, men det var, da det kom til Stykket, ikke muligt at forene Arbejdsgiver- og Arbejderinteresser i fuld Enighed. Efterhaanden ophørte saa Krisespørgsmaalene at være brændende, fordi Krisen svandt bort. Allerede i Aaret 1927 begyndte det at lysne for Industrien; Opgangen fortsattes i 1928, og Arbejdsløsheden formindskedes. Landbruget havde haft det trangt i 1927, men fik det bedre i 1928.

I September 1928 var der Valg til Landstinget, hvorved Socialdemokratiet vandt to Mandater fra Venstre, der tillige mistede Mandatet for Færøerne, og Partistillingen i Landstinget var derefter: 28 Venstremænd, 27 Socialdemokrater, 12 Konservative, 8 Radikale, 1 færøsk Løsgænger, hvad der gav et Flertal paa fire for Venstre og Konservative tilsammen. Nyvalgte Venstremænd var Borgmester J. P. Jensen-Stevns, Proprietær Johs. Clausen (Holbæk Amt) og Lærer H. C. Andersen fra Falster. Nogen Styrkelse for Konservatismen betød Valget ikke, da der blev valgt færre konservative Valgmænd, end der svarede til de Konservatives Stilling ved Folketingsvalget i 1926. For saa vidt stod Venstre nu stærkere i »det borgerlige Samarbejde«, men i det parlamentariske Arbejde var det dog stadig afhængigt af Støtte fra konservativ Side.

H. Clausager. f. 1874.

I Begyndelsen af Rigsdagssamlingen 1928—29 afløste den unge John Christmas Møller V. Pürschel som Fører for de Konservative paa Rigsdagen, og dermed var der sket noget, som i sig selv skulde gøre Samarbejdet mellem de to »borgerlige« Partier lettere. Pürschel tilhørte en mere højrebetonet og til Industriinteresser knyttet Fløj af sit Parti, medens Christmas Møller hyldede meget demokratiske Synspunkter og derfor ogsaa meget gerne vilde have Tilknytning til Venstre. Om Beskyttelsesidéerne udtalte han ved en Lejlighed, at Toldpolitik nu engang i Danmark maatte forblive i »naturlig Ubemærkethed«. Naar der til Trods for denne Holdning fra den nye konservative Partiførers Side ikke blev Mulighed for at opretholde saa megen Forbindelse mellem Venstre og Konservatismen, som var politisk fornøden, skyldtes det rimeligvis Fejl fra begge Sider. Hos de Konservative og vistnok ikke mindst hos deres nye Leder raadede en vis Mindreværdsfølelse og en dermed sammenhængende Selvhævdelsestrang, der bundede i Misfornøjelse med altid at skulle staa overfor Venstre som det lille Parti, der nok kunde faa Lov til at yde »Støtte«, men ikke at faa nogen Plads paa lige Fod. Hos Venstre gjorde der sig nok i nogen Grad bevidst og ubevidst den Tanke gældende, at saaledes burde i Virkeligheden altid Forholdet være mellem det gamle Højres politiske

»Vil Jeppe gaa i Kassen«? Satire af Jensenius i »Blæksprutten«.

Efterkommere og det store Folkeparti Venstre. Den hele Modsætning fandt ligesom personligt Udtryk i Forskellen mellem Christmas Møller, der ikke havde anden samfundsmæssig Ballast end en Eksamen som cand. jur. og sin Stilling som professionel Politiker, og saa paa den anden Side Madsen-Mygdal, der kunde optræde med den tunge Vægt som ikke blot Venstrehøvding, men tillige en Mand i fremskudt praktisk Stilling indenfor Landets Hovederhverv.

Det var et Udslag af dybtgaaende, gennem lang Tid nærede Modsætninger, der i Løbet af Rigsdagssamlingen 1928—29 skulde føre hen til et Brud paa Samarbejdet mellem de to Partier. Det var Forsvarsspørgsmaalet, der blev Anledningen, skønt den egentlige Aarsag ikke laa her.

Venstre forberedte en ny Forsvarsordning, der indenfor de bestaaende finansielle Rammer vilde skabe væsentlige Forbedringer; de Konservative stod rede til at stille videregaaende Krav. Under den afsluttende Finanslovsbehandling i Marts Maaned 1929 rejste man fra denne Side Forslag om, at der paa Militærbudgettet skulde bevilges 6½ Mill. Kr. mere end foreslaaet til Sikring af, at den gældende Forsvarsordning af 1922 kunde blive fuldt

overholdt. I Folketingets Møde 21. Marts 1929 forkastedes dette Forslag; som Ordfører erklærede da Christmas Møller, at hans Parti som Følge heraf ikke vilde stemme for Finansloven, der derefter blev forkastet med 52 socialdemokratiske Stemmer mod 45 Venstrestemmer, medens de Konservative og de Radikale afholdt sig fra at stemme. Statsministeren erklærede straks, at Afstemningen vilde faa politiske Følger, og allerede Dagen efter, 22. Marts, kunde han i Folketinget meddele, at Kongen havde billiget et Forslag om Udskrivning af Valg til Tinget. 23. Marts gav Christmas Møller for sin Del Forklaringen paa, at det var gaaet, som det var. Venstre havde hele Tiden ført en Tvangspolitik, sagde han, og det havde ikke villet gøre de Konservative Indrømmelser. Han erkendte med andre Ord, at det, der var sket, i Virkeligheden var et Oprør fra de Konservative mod Venstre som det toneangivende og førende Parti i »det borgerlige Samarbejde«.

J. Christmas Møller, f. 1894.

Det var den almindelige Opfattelse, at Christmas Møller og hans Parti havde begaaet en stor Ubehændighed. Paa Grund af den konservative Førers unge Alder støbtes der Vittigheder om »Piccoloen, der tabte Suppeterrinen«. Ved nylig afholdte Kommunevalg var de Konservative gaaet stærkt tilbage, Socialdemokraterne frem, og Valgudsigterne var nu ikke lyse for Konservatismen, ogsaa fordi mange konservative Vælgere baade var misfornøjede med deres Partis Brud med Venstre og fandt Anledningen temmelig urimelig. Der var i konservative Krese et stort Antal, der fandt Venstres økonomiske Politik saa fortjenstfuld, at de ikke kunde tilgive deres Parti dets Optræden mod Regeringen. Det var sikkert et Uheld for Venstre, trods Angrebene fra anden Side for at have ført en Politik, der var fjendtlig mod Smaafolk, at det ikke blev muligt at føre Valgkampen helt paa de sociale og økonomiske Spørgsmaal. Ganske vist gavnede det ikke de Konservative at gaa til Valg paa Forsvarssagen, men til Gengæld var det en utvivlsom Fordel for Socialdemokraterne og de Radikale at kunne gribe denne Lejlighed til at skyde Afrustningstanken frem i deres Agitation. Paa besynderlig, men virkningsfuld

Maade udnyttede man en Gasfabrikseksplosion i Tyskland som Baggrund; man søgte særlig at skræmme Vælgerne med rædselsvækkende Skildringer af det forfærdelige ved Giftgassens Anvendelse i den moderne Krig, manede dem til at foretrække Afvæbning for den Slags Gyseligheder og derfor maalbevidst stemme mod Ministeriet Madsen-Mygdal! Saa svag var Dømmekraften i vide Krese overfor militære og udenrigspolitiske Spørgsmaal, at Valget navnlig for radikale Vælgere mere blev en Stemmeafgivning for en forventet Afrustning end en Standpunkttagen til den stedfundne »Nedskæring«. »Til Helvede med et saadant Militærvæsen«, skreg under Valgkampen den gamle radikale Præst Morten Pontoppidan. »Stem Nej til Giftgas og Folkemord«, var det Løsen, »Politiken« gav. Den hele Agitationsform kunde rolig betegnes som meget giftig, og Valget fortjente ogsaa af den Grund Navn af et »Giftgasvalg«.

Arnth Jensen, f. 1883.

Valget afholdtes 24. April. Socialdemokraterne gik frem fra 497.000 til 593.000 Stemmer og vandt 8 Mandater. Venstre gik frem fra 378.000 til 402.000 Stemmer, men tabte 3 Mandater. De Konservative gik tilbage fra 275.000 til 234.000 Stemmer og tabte 6 Mandater. De Radikale fik uforandret ca. 151.000 Stemmer og bevarede deres Mandattal. Retsforbundet gik frem fra 17.000 til 26.000 Stemmer og vandt 1 Mandat. Det slesvigske Parti gik tilbage fra 10.800 til 9.800 Stemmer og bevarede sit Mandat; Kommunisterne, der ved det foregaaende Valg havde faaet 5.700 Stemmer, fik denne Gang kun 3.700.

Det store, sejrrigt fremrykkende Parti var Socialdemokratiet, der ganske sikkert først og fremmest tiltrak de mange Vælgere ved sine socialpolitiske Krav, medens det nok var Giftgassen, der denne Gang havde betydet mest for de Radikale og ladet dem nogenlunde holde Stillingen. De Konservative havde lidt det Nederlag, der kunde forudses, og naar der ikke var Tilbagegang i Vælgertilslutningen for Venstre, skyldtes det saa aabenbart, at mange Folk, der ellers plejede at stemme konservativt, denne Gang havde stemt paa Venstre. Mest bemærkelsesværdig var den forholdsvis store Fremgang for Venstre i

København, hvor dog Partiets Chancer for at faa valgt en Mand dog som sædvanlig havde været tydeligt haabløse; der laa heri en umiskendelig Demonstration af misfornøjede Konservative.

Folketingsvalget 1929 bragte ikke saa mange Skifter i Venstres Repræsentation som Valget 1926. Sorø Amt sendte som ny Mand Husmand Johannes Hansen, opstillet i den afdøde Martin Hansens Valgkres (Sorøkresen), og Lærer Arnth Jensen, der 1927 var blevet Suppleant for Martin Hansen, valgtes som Afløser for Kreditkassedirektør Axel Jensen, der siden 1920 havde repræsenteret Skelskørkresen; Arnth Jensen fik paa Rigsdagen et Speciale i Folkeskolespørgsmaal. Paa Bornholm nyvalgtes Gaardejer Axel Koefoed, i Vejle Amt den Indre Mission nærstaaende Fru Inger Gautier Schmidt, i Aalborg Amt Venstreungdomsmanden Edvard Sørensen; i sidstnævnte Amt valgtes ogsaa A. L. H. Elmquist, der var indtraadt som Suppleant 1927.

Partistillingen i det nye Folketing blev: 61 Socialdemokrater, 44 Venstre, 16 Radikale, 24 Konservative, 3 Retsstatsmænd og 1 Tysker. Det parlamentariske Grundlag for Ministeriet Madsen-Mygdal var hermed faldet bort, og den 25. April indgav Statsministeren Regeringens Afskedsbegæring. Samme Dag udtalte han offentlig, at Valget var en ubestridelig Sejr for den demagogiske Agitation, som havde formaaet at vildlede et Flertal af Befolkningen. I Nederlagets Stund bevarede Madsen-Mygdal den urokkelige Tro paa, at hans Program og Politik var Udtryk for det eneste rette, og han imødesaa med en Blanding af Bekymring og Foragt den Udvikling, der nu kunde ventes under et nyt Førerskab.

Til Forbavselse for mange, men næppe for dem, der med særlig Opmærksomhed havde fulgt den seneste Udvikling i Forholdet mellem Socialdemokrater og Radikale, indtraadte i den nye Regering, det andet Ministerium Stauning, der udnævntes 30. April 1929, og hvor Th. Stauning selv blev Søfartsminister, tre Radikale, nemlig P. Munch som Udenrigsminister, C. Th. Zahle som Justitsminister og Bertel Dahlgaard som Indenrigsminister. Det øvrige Ministerium blev socialdemokratisk. Borgbjerg blev Undervisningsminister. Laurits Rasmussen Forsvarsminister, C. N. Hauge Handelsminister, N. P. L. Dahl Kirkeminister, J. F. N. Friis-Skotte Minister for offentlige Arbejder, C. V. Bramsnæs Finansminister, K. K. Steincke Socialminister, K. M. Bording Landbrugsminister.

VENSTRE SOM OPPOSITION UNDER DET ANDET MINISTERIUM STAUNING INDTIL 1938

Da dette Kapitel skal behandle en endnu ikke afsluttet Periode af Venstres Historie, vil det blive meget kortfattet.

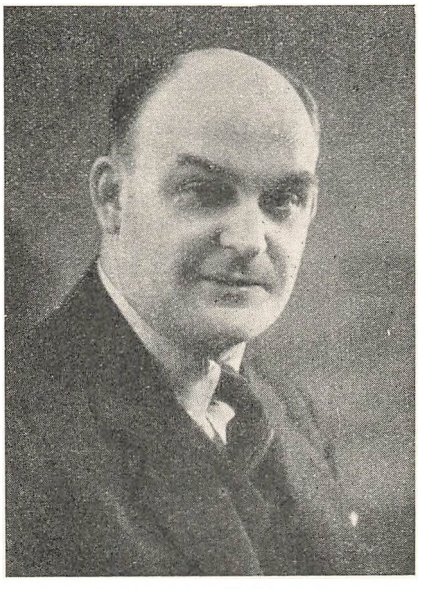
Venstre rustede sig efter Valget 1929 til sine nye Opgaver som Oppositionsparti ved at gennemføre en Ændring af sine Organisationsforhold. Det havde hidtil været ejendommeligt for Venstre sammenlignet med de andre Partier, at det byggede sit Arbejde blandt Vælgerne paa Organisationer for de enkelte Landsdele (Jylland, Fyn, Lolland-Falster, Sjælland med Bornholm), ikke for Landet som Helhed. Siden 1920 var der under Ledelse af Redaktør Harald Petersen et Sekretariat (med Lokale i Rigsdagsbygningen) som Bindeled mellem Partiets Rigsdagsgruppe, Redaktører og Landsdelsorganisationer. Med Udgangspunkt i Bestræbelser fra Sekretariatets Side lykkedes det 1929 at faa gennemført en Sammenslutning af Landsdelsorganisationerne. Den Modstand, der var at overvinde, inden dette Maal blev naaet, bundede i Venstres stærke Rodfæstethed som Folkeparti i de forskellige Egne af Landet og dets Tilknytning ogsaa til den lokale Selvstændighedsfølelse indenfor Landsdelene. Den hidtidige Ordning havde heller ikke hindret Afholdelse af Landsdelegeretmøder, naar der følтes Anledning dertil. Tiden krævede imidlertid større Samling, og »Venstres Ungdom« havde paa en vis Maade vist Vejen gennem sin Landsorganisation. Paa et Landsmøde i Odense 1.—2. August 1929 vedtoges Oprettelsen af »*Venstres Landsorganisation*«, hvis Formand blev den afgaaede Statsminister, Madsen-Mygdal, der beholdt denne Stilling, da han senere traadte ud af Folketinget.

Ved Siden af Venstrepartiets Organisation vedblev »Venstres Ungdom« at have stor Betydning for det politiske Arbejde rundt om i Landet; Ungdomsbevægelsen fik netop i Aarene nærmest efter 1929 en rivende Vækst, og den talte ved sit 25-Aars Jubilæum 1933 ca. 45.000 Medlemmer.

Madsen-Mygdal var ogsaa i de nærmeste Aar efter 1929 Formand for Venstre paa Rigsdagen. Det var ogsaa den af ham saa stærkt prægede politiske Linje, man vilde fortsætte. Som Opposition modsatte Venstre sig ikke, at Restaurationsskatten blev afskaffet eller rettere blev afløst med nogle nye Spiritusafgifter. Med Tilfredshed kunde Venstre konstatere, at Socialdemokratiet og den nye Regering aabent fralagde sig det Løfte at ville »ophæve Ned-

skæringen«. Under nogenlunde Enighed mellem Partierne 1931 gennemførtes en ny Lønningslov, der paa een Gang gav Tjenestemændene visse Forbedringer og sikrede en øget automatisk Regulering i Forhold til Leveomkostningerne.

Til det mere betydelige Lovgivningsarbejde i Ministeriet Staunings første Tid hørte ogsaa en ny Straffelov af 1930; der var nogen Uenighed om, hvorvidt Dødsstraffen (som det skete) skulde afskaffes, men til partipolitisk Strid gav Loven ikke Anledning. Derimod gik Venstre i Rigsdagssamlingen 1929—30 mod den kostbare Elektrificering af Københavns Nærtrafik som en uforholdsmæssig Gave til Hovedstaden; den gennemførtes af Regeringspartierne ved Hjælp af de Konservative. Det var jo, da Venstre og de Konservative endnu paa denne Tid tilsammen havde Flertal i Landstinget, nødvendigt, at eet af de to Partier gav Regeringen Tilslutning, hvis en Sag skulde føres gennem Rigsdagen. 1932 sikrede de Konservative Gennemførelsen af Storstrømsbroen, medens Venstre gik imod af økonomiske Hensyn.

Redaktør Harald Petersen.

Forrest i Ministeriet Staunings Arbejdsprogram, som i lige Grad Udtryk for dets radikale og dets socialdemokratiske Fløj, stod dels Gennemførelse af Afrustningen, dels Bekæmpelse af Arbejdsløsheden. Da der foreløbig maatte tages Hensyn til Landstinget, hindredes Afrustningen, men Venstre gik, trods de Konservatives Protest, 1932 med til en Ordning, hvorved der opnaaedes en Besparelse paa 6 Mill. Kr. Udgifterne til Hæren maatte herefter ikke overstige 24 Mill. Kr., de til Flaaden ikke 11.

Fra Slutningen af 1929 udviklede der sig fra Amerika en Verdenskrise, der ytrede sig ved et stort Prisfald i alle Lande og i store Vanskeligheder for Pengevæsenet. Ved de Midler, de forskellige Regeringer anvendte, indlededes eller fremskyndedes en Udvikling bort fra de tidligere anerkendte økonomiske Grundsætninger, i Virkeligheden fra Liberalismens Principper. Verden gled i Retning af stadig stærkere Statsindgriben i Samfundsforhold, og for at værge sine egne Interesser og styrke sine egne Erhverv lukkede den enkelte nationale Stat sig ude fra international Vareomsætning. Skæbnesvangert for Danmark

blev det særlig, at England, dets bedste Handelsforbindelse, og desuden efter Venstres Opfattelse et stort Forbillede i liberal økonomisk Politik, slog over i de nye Metoder.

Det var ligesom et Vendepunkt for hele Verden, da Englands Bank 20. September 1931 blev fritaget for sin Pligt til at indløse sine Sedler med Guld. Fra Efteraaret 1931 begyndte der at vise sig Tegn til, at England vilde slaa over fra Frihandel til Toldbeskyttelse, og ved en Toldlov af 23. Februar 1932, blev der lagt en Told af 10% paa Smør og Æg, men ikke paa Flæsk. Om Sommeren 1932 traf dernæst England i Ottawa, Kanadas Hovedstad, Aftale med sine Kolonier om en nøjere økonomisk Tilknytning ved Foranstaltninger mod Indførslen fra den øvrige Verdens Lande, derimellem ikke mindst Danmark.

Stauning vilde straks ikke tro det alvorlige for Danmark ved den saaledes opstaaede nye Situation. Da Madsen-Mygdal og ogsaa Christmas Møller i Foraaret 1931 havde talt om de store nye Vanskeligheder for Landbrugshvervet, erklærede Stauning fra Folketingets Talerstol, at vel var der nu nogle Folk, som i nogle Maaneder havde solgt deres Varer til lavere Priser, end de var vant til, men det samme var »jo hændt Skomagere og Skrædere i visse Perioder, uden at man derfor havde gjort sig særlige Anstrengelser«. Da i Efteraaret 1931 de alvorlige Efterretninger hørtes fra London, kom det for Regeringen som for andre i Danmark til at staa klart, at man virkelig maatte til at gøre sig »særlige Anstrengelser«.

Det blev nødvendigt ved Lov af 29. September 1931 at fritage den danske Krone for Indløsningspligten, og Kronen faldt derefter straks til 80% af sin Guldværdi. 8. November 1931 vedtoges med Venstres Tilslutning en Lov til Værn for den danske Valuta; det blev herved paalagt Eksportørerne at omveksle deres hjemførte fremmede Valuta i danske Penge, og Valutahandelen centraliseredes hos et mindre Antal Banker og Vekselllerere. 30. Januar 1932 skabtes ved en ny Valutalov en »Valutacentral«, der sorterede under Nationalbanken og fik Magt til at at regulere Importen (gennem Anvisning paa de dertil nødvendige fremmede Pengemidler), samtidig med at al Omveksling i danske Penge skulde ske paa de af Banken fastsatte Betingelser. Den hele Valutaordning blev i Løbet af Aaret 1932 gentagne Gange forlænget, men der opstod efterhaanden stor Utilfredshed med den. Det blev klart, at Regeringen udnyttede den til fuldstændig Kontrol med Udenrigshandelen og til planmæssig Beskyttelse af dansk Industri. Venstre anerkendte Nødvendigheden af, at

der skete en Fordeling af Importen paa de forskellige Lande, men fandt, at Forholdene blev udnyttet til en alt for kraftig Industribeskyttelse, og at Landbruget blev forurettet baade derved og ved at skulle udveksle sine hjemførte fremmede Penge til alt for smaa Beløb i danske Penge. Partiets Krav var nu som før en »Tilpasning« efter de raadende økonomiske Konjunkturer. Aaret 1932 blev et Trængselsaar for baade dansk Landbrug og dansk Industri (det store københavnske Industriforetagende Burmeister & Wain brød sammen og maatte hjælpes af Staten). Arbejdsløsheden steg til at omfatte 43,8% af de organiserede Arbejdere; men et Flertal af Vælgere bevarede dog Tilliden til Ministeriet Stauning.

Landstingsvalget 6. September 1932 var helt præget af Valutaspørgsmaalet. Socialdemokraterne havde kraftig Fremgang, men kun de Konservative, der havde en mindre Fremgang, vandt et Mandat, som tabtes af de Radikale, og der var derefter i Landstinget 27 Socialdemokrater, 28 af Venstre, 13 Konservative og 7 Radikale (hvortil kom en Løsgænger for Færøerne). Oppositionen havde som før et Flertal paa 7 Stemmer.

Da et Forslag til en forlænget Valutaordning i Oktober stødte paa Landstingets Modstand, opløste Regeringen Folketinget, og der fulgte nu et Folketingsvalg, hvor Venstre kaldte kraftigt til Kamp mod Regeringen i Erhvervsfrihedens Navn og undsagde det »Diktatur«, som udøvedes gennem Valutacentralen. Valget fandt Sted 16. November 1932. Socialdemokraterne fik 660.839 Stemmer og 62 Mandater, Venstre 381.862 og 38, de Konservative 239.531 og 27, de Radikale 145.221 og 14, Retsforbundet 41.238 og 4, Kommunisterne 17.179 og 2, Tyskerne 9.868 og 1. Venstre havde mistet 5 Mandater, de Konservative vundet 3; Socialdemokraterne havde vundet eet, men de Radikale tabt 2; Retsforbundet havde vundet 1 Mandat. I det hele var Valget en Sejr for Regeringen; af nogle mentes det ganske vist straks at være en betydelig Svækkelse for Socialdemokratiet, at det nu for første Gang fik et Parti »til Venstre« for sig, nemlig Kommunisterne, men ikke længe efter — i første Halvdel af 1933 — skulde Nationalsocialismen erobre Magten i Tyskland, og dermed svandt Kommunismens Muligheder i Danmark som i flere andre Lande.

Ved dette Valg udtraadte Neergaard og Slebsager af Folketinget, og en mærkelig »Gevinst« fik Partiet i Lensgreve Bent Holstein-Holsteinsborg, der siden 1920 havde været valgt i Aarhus som yderliggaaende Konservativ, men nu i Kraft af Landbrugskrisen for en Tid var blevet »Venstremand« og lod sig

vælge som saadan i Sønderjylland. I Regeringen skete der den Forandring, at L. Rasmussen i December 1932 afløstes som Forsvarsminister af tidligere Folketingsformand H. P. Hansen, der dog allerede i Maj 1933 blev Finansminister efter C. V. Bramsnæs, der blev Nationalbankdirektør, medens Stauning nu for en Periode selv blev Forsvarsminister (»Søfart og Fiskeri« overgik til Handelsministeriet).

Erik Eriksen, f. 1902.

Venstre tog straks Konsekvensen af Valgresultatet ved at søge et praktisk Samarbejde med Regeringen paa de politiske Vilkaar, der nu engang bød sig. Partiet gik med til Valutaforlig (6. December 1932), hvorved den gældende Valutaordning forlængedes efter noget mere maadeholdne Linjer end foreslaaet af Regeringen før Valget. Da der saa i Januar 1933 opstod den Situation, at Industriens Arbejdsgivere for at opnaa en Lønnedsættelse truede Arbejderne med Lockout, og Regeringen i den Anledning bad Rigsdagen om Tilslutning til en Lov om Forlængelse af alle Arbejdsoverenskomster i eet Aar og Forbud saa længe mod alle Strejker og Lockouter, lykkedes det Dr. Krag i Føling med Socialdemokraten N. Fisker at tilvejebringe det saakaldte Kanslergadeforlig af 30. Januar 1933 (opkaldt efter Staunings Bopæl), hvorved der uden om de Konservative banedes Vej for en omfattende Lovgivning til Hjælp for baade Arbejdere og Bønder.

Venstre gik med til Lockoutforslaget, men opnaaede til Gengæld, at Regeringen gik med til at sænke den danske Krones Værdi med Bevarelse af et vist Forhold til den engelske Sterling, og desuden indledes et omfattende Samarbejde om vidtrækkende Foranstaltninger. Til Gavn for Landbruget, der tidligere var blevet hjulpet ved Lovgivning om Betalingshenstand ved Gældsforpligtelser, opnaaede Venstre bl. a. Sukker- og Kartoffelmelsordninger, en Kødordning, en Svineordning (med de meget omtalte »Svinekort«), en Kreditordning, en Skattenedsættelse, alt med det Formaal ved Statshjælp at sikre Landmændene visse Priser for deres Produkter. Husmandslovgivningen fornyedes, saaledes at de nye Statshusmænd selv kunde vælge, om de vilde være

Ejere eller Fæstere. De nævnte Foranstaltninger gennemførtes uden om Konservative, i Tilknytning til Forslag fra en i 1931 nedsat Landbokommission.

Samarbejdet mellem Venstre og Regeringspartierne førte fremdeles, trods de Konservatives Modstand, til den for Arbejderklassen betydningsfulde Socialreform af 20. Maj 1933 med dens Supplering af de offentlige Understøttelser, til Vedtagelse af en Grundstigningsskyld, om Afskaffelse af det gejstlige Tilsyn i Folkeskolen; derimod var det ved Hjælp af de Konservative, at Regeringspartierne maatte gennemføre Ændring af Reglerne for de kommunale Valg, hvorved ogsaa Amtsraadene for Fremtiden skulde vælges ved direkte Afstemning.

Da det viste sig, at de vedtagne Kriseforanstaltninger for Landbruget ikke hjalp Erhvervet tilstrækkeligt, indlededes Forhandlinger om andre mellem Rigsdagspartierne og Landbokommissionen; det lykkedes inden Aaret 1933's Udgang at faa sluttet et nyt stort Forlig mellem Venstre og Regeringspartierne, og Resultatet blev en Lov af 13. December 1933 om Kriseforanstaltninger, en Lov, der forlængede Kød- og Svineordningen og — ligeledes efter Forslag af Landbokommissionen — indførte en Kornordning med Afgifter paa Indførsel af udenlandsk Korn og en Smørordning med Afgift til Hævning af Priserne paa alt Smør, der solgtes i Danmark, og ogsaa paa Margarine. Arbejdernes Udbytte ved denne Lov blev en Udvidelse af Retten til Understøttelse af statsanerkendte Arbejdsløshedskasser og en Bestemmelse om Fordeling af Oksekød til trængende Personer. Pengene skaffedes ved en overordentlig Indkomstskat til Staten.

1933 blev da et meget mærkeligt Aar i dansk politisk Udvikling, ikke fordi Venstre efter et Valgnederlag gik paa Forlig med Socialdemokratiet, men fordi Forligets Frugt blev Indførelsen i Danmark af et omfattende planøkonomisk System med Baggrund i de meget sværere Vilkaar for den danske Landbrugseksport. Samtidig med de indenrigske Kriseforanstaltninger sluttedes i April 1933 den første store Aftale med England, hvorved der blev fastslaaet en bestemt Begrænsning, men derved ogsaa en vis Tryghed for den danske Eksport. Aaret 1933 var kendetegnet ved en vis Opgang i Konjunkturerne for de forskellige danske Erhverv, og Opgangen fortsattes i den følgende Tid.

I August Maaned 1933 udtraadte Madsen-Mygdal af Folketinget, og Formandsposten i Venstre paa Rigsdagen gik over til den, der havde været Hovedmanden fra Venstres Side i Kriseforhandlingerne, Dr. Krag.

Venstre hjalp 1934 Regeringen til Gennemførelse af de saakaldte Urolove, hvorved der bl. a. blev Forbud mod politiske Uniformer, som bl. a. den konservative Ungdomsbevægelse havde betjent sig af.

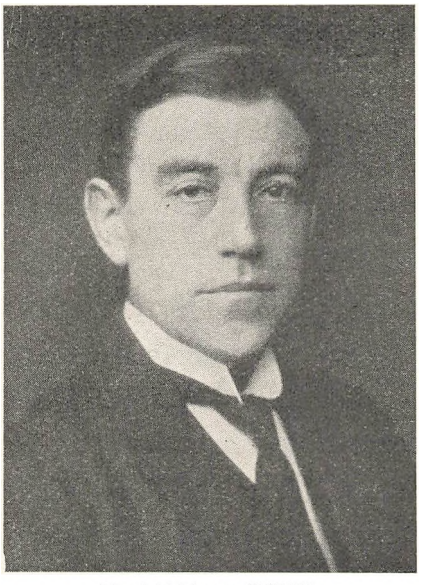
Let var Venstres Stilling ikke overfor det paa Fagforeningsinteresser opbyggede Socialdemokrati, og overfor Utaalmodighed blandt dets egne Landbovælgere. Bevægelsen L. S. (Landbrugernes Sammenslutning) fik mange Tilhængere, og den skaanede i offentlige Angreb hverken Venstre som Parti eller Dr. Krag som Person. I April 1934 udtraadte tre Mænd, Grev Holstein, Gaardejer Valdemar Thomsen og Statshusmand Siegfriedsen, af Venstre i Folketinget og dannede en L. S.-Gruppe, der senere skulde fremtræde som et nyt Parti: Det frie Folkeparti.

Venstre medvirkede ved en Gældsordning for Landbruget, der vedtoges i Foraaret 1935. Partiet delte ganske den Anskuelse i Landbokredse, at der var noget skæbnesvangert skævt ved den indførte »Planøkonomi«. Da Venstre og Konservative i Efteraaret 1935 gennem Landstinget vilde sætte Bom for en Fortsættelse af den gældende Valutaordning, opløstes Folketinget, og det kom til et nyt »Valutavalg«.

I sin Agitation forud for Valget fastholdt Venstre sit principielt liberale Standpunkt ved at erklære sig skarpt mod Statsformynderi og for »Erhvervslivets frie Udfoldelse«; indtil »frie Forhold« var genoprettet vilde man have sikret Landbruget en rimelig Smørpris, men først og fremmest krævedes Afvikling af Valutaordningen og Genoprettelse af den naturlige Balance mellem Erhvervene. Socialdemokratiet havde stadig det virkningsfulde Program, at det vilde skaffe de trængende Understøttelse, og det skadede dem mærkeligt nok ikke, at Arbejdsløshedstallet i det Øjeblik, de gik til Valg, laa omkring 100.000.

Socialdemokratiet fik ved Valget 22. Oktober 1935 759.069 Stemmer og 68 Mandater, Det konservative Folkeparti 293.358 Stemmer og 26 Mandater, Venstre 292.085 Stemmer og 28 Mandater, Det radikale Venstre 151.527 Stemmer og 14 Mandater, Det frie Folkeparti 52.736 Stemmer og 5 Mandater, Retsforbundet 41.190 Stemmer og 4 Mandater, Kommunisterne 27.140 Stemmer og 2 Mandater, det slesvigske Parti 12.617 og 1 Mandat. Et nationalsocialistisk Parti fik 16.217 Stemmer, men intet Mandat. Blandt de faa nyvalgte Venstremænd var Erik Eriksen, tidligere Formand for V. U. Venstre havde trods Nederlaget utvivlsomt bevaret de gamle Kærnetropper blandt sine Vælgere, medens der sikkert nok var en forholdsvis lille Kærne i Socialdemokratiets mæg-

tige Vælgerhær, hvor »Medløberne« saa ganske givet var meget talrige. Det var særlig bittert for Venstre, at det stod med svagere Vælgertilslutning end de Konservative, omend tilfældigvis med et Par flere Mandater. Dr. Krag udtalte efter Valget, at Tabet var større for Venstre end ventet, og at det frie Folkepartis Agitation havde undergravet Partiet; han erklærede, at Tvangssystemet havde sejret, og betegnede Valgets Lære som bitter, ikke mindst for den danske Bondestand.

Knud Kristenson, f. 1880.

Valutaordningen blev herefter fornyet efter de hidtidige Linjer, idet Landstingets Konservative undlod at stemme imod den.

Kort efter Valget skete der en Omdannelse af Regeringen. Justitsminister Zahle, Undervisningsminister Borgbjerg, Kirkeminister Dahl, Trafikminister Friis-Skotte, Handelsminister C. N. Hauge traadte tilbage, og Socialminister Steincke overtog Posten som Justitsminister; Folketingsmand Alsing Andersen blev nu Forsvarsminister (i Stedet for Stauning), Landstingsmand Ludvig Christensen Socialminister, Folketingsmand, Hypotekbankdirektør N. Fisker Minister for offentlige Arbejder, Landstingsmand Johannes Hansen Kirkeminister, Fagforeningsmanden, Folketingsmand Johs. Kjærbøl Handelsminister,den radikale Folketingsmand, Gaardejer Jørgen Jørgensen Undervisningsminister*). Der var stadig 3 Radikale i Regeringen, og den socialdemokratisk-radikale Regeringsblok var stærkt styrket ved Folketingsvalget 1935, men skulde blive det endnu mere ved Landstingsvalget 22. September 1936. Alle Advarsler til Vælgerne mod at bane Vej for et Partidiktatur frugtede ikke, og Venstre led atter et stort Nederlag ved at tabe 6 Mandater, medens Socialdemokraterne vandt 4 og de Konservative 2. Partistillingen i Landstinget blev herefter: 31 Socialdemokrater, 7 Radikale, 22 af Venstre, 15 af Det konservative Folkeparti og endelig 1 Færing, der sluttede sig til Socialdemokratiet.

Socialdemokratiet havde nu sammen med de Radikale en helt overmægtig Stilling i Forhold til Oppositionen, men den store Fremgang skete paa Baggrund af Sammenbrud for Partiet som international Bevægelse. Det tyske

*) I Juli 1937 afløstes H. P. Hansen af sin Partifælle V. Buhl som Finansminister.

Socialdemokrati, som det danske altid havde været nær knyttet til, var blevet knust efter Nationalsocialismens Magterobring 1933, og det paavirkede Stemningen blandt Danmarks Socialdemokrater. Det socialdemokratiske Parti var overhovedet ikke helt det samme nu som 10 Aar før. Den statssocialistiske Politik havde, praktisk set, langt større Muligheder nu end dengang; men »Marxismen« i snævrere Forstand, som ren Klassebevægelse, havde ikke saa gunstige Vilkaar, — og den kunde heller slet ikke passe for et Parti med saa stærkt opsvulmet Vælgermasse.

5. Oktober 1936 afløstes Dr. Krag som Formand for Venstres Folketings- og Rigsdagsgruppe af S. Brorsen. Knud Kristensen blev nu Næstformand i Folketingsgruppen. Formand for Landstingets Venstre er fra 1936 den jyske Gaardejer og tidligere Landbrugsskoleforstander H. Hauch, der beklæder de højeste Tillidshverv indenfor Landbruget (Præsident i Landbrugsraadet, Formand i Landboforeningerne) og under Tredivernes Krise har sat stor Kraft og Dygtighed ind paa de erhvervspolitiske Opgaver. Hauch er født 1876.

Nazismens Sejr i Tyskland har gjort Socialdemokratiet, ikke de Radikale, forsvarsvenlige; det var kun en lille Udvidelse af Militærvæsenet, der gennemførtes i Maj 1937, og Venstre stemte derfor ikke for den (men heller ikke imod den); man fandt, at skulde der ved en ny Forsvarsordning tages Hensyn til den nu foreliggende verdenspolitiske Situation, maatte den være mere vidtgaaende. I samme Maaned gennemførtes den store Folkeskolereform, der rummede Fremskridt. Naar Venstre ikke stemte for den, skyldtes det særlig, at det havde ønsket Folkeskolens Karakter af en kristen Skole stærkere fastslaaet, det lokale Selvstyre mere fremhævet og endelig større Tilskud fra Staten til Kommunerne ved Reformens Gennemførelse.

I den Grundlovssag, der blev rejst af Ministeriet Stauning, var Venstre fra første Færd tilbageholdende.

Da Statsminister Stauning 31. Oktober 1934 fremlagde Forslag til Bestemmelser om Forandringer i Grundloven, hvor Hovedpunktet skulde være Afskaffelse af Landstinget, erklærede Krag som Ordfører for Venstre, at han fandt Forslaget ganske upaakrævet, og at Venstre saa paa Forfatningen af 1915 som et godt Grundlag for den politiske, den økonomiske og den sociale Udvikling. Forslaget forkastedes i Landstinget med Venstres og de Konservatives Stemmer. Da der i November 1936 blev foreslaaet Nedsættelse af en Kommission af Rigsdagsmænd til at overveje en Grundlovsændring, gik Ven-

stre (men ikke de Konservative) ogsaa imod ud fra det Synspunkt, at et Kommissionsarbejde var overflødigt, da det bedste, hvis Regeringen ønskede Forhandling om Forfatningsændringer, var en direkte Fremsættelse af Lovforslag i Rigsdagen. 3. Februar 1937 blev den Lov udstedt, hvorefter Kommissionen kunde nedsættes, og Venstre gik naturligvis derefter med i Kommissionsarbejdet. Der vedblev i Venstre at være ringe Stemning for at skride til Ændringer i Grundloven af 1915, der jo da ogsaa var J. C. Christensens, Venstres Grundlov.

VENSTRES PROGRAM AF 1938

For Venstre som det liberale Parti i Junigrundlovens Aand har det frembudt stor Vanskelighed baade praktisk og idémæssigt at blive stillet overfor de nye Vilkaar i Tidsforholdene siden 1929. Netop lige efter en Periode med større Tilbøjelighed for Venstre end nogensinde til at understrege den liberale Linje i økonomisk-social Politik paatrængte sig nu ret pludselig en vis Erkendelse af, at den rene Liberalismes Gennemførelse dog var bundet til visse Forudsætninger, som ikke til enhver Tid forelaa; mange af Partiets mest trofaste Tilhængere og Talsmænd havde ikke let ved at vise en saadan Bevægelighed, og Forudsætningen maatte ogsaa være, at man gik tilbage til at fremhæve mere den folkelige end den principielle Side af det historiske Venstres Væsen. Ogsaa for Venstre maa ved Slutningen af Trediverne nationalt prægede Idéer trænge sig i Forgrunden, og som engang en førende Venstremand drog Skellet mellem »dansk« og »europæisk« Venstre, bliver det atter Opgaven at betone, hvorledes Venstrebevægelsen i Danmark ikke blot er Led i en liberal Verdensbevægelse, men først og fremmest en Frugt af dansk Folkelivs ejendommelige Udvikling gennem et Aarhundrede og derfor ogsaa kaldet til at være medbestemmende om Kaarene for dette Folkeliv i Fremtiden.

Paa Venstres Landsmøde i København 15.—16. September 1938 vedtoges et Arbejdsprogram, der vidner om Partiets Vilje til at drage Lære af de sidste Aars Udvikling og til at forme Retningslinjer i Overensstemmelse hermed for Fremtiden.

Venstre kræver her en maalbevidst, tidssvarende Neutralitets- og Forsvarspolitik. Retningslinjen for økonomisk Politik skal være at opretholde det private Initiativ og den private Ejendomsret, der altid har vist sig at være Løftestangen for økonomisk Fremskridt, den enkelte Borgers Ansvar og Frihed og

Konkurrencen som den bestemmende Regulator af det økonomiske Liv. Det er de gamle liberale Krav, men det tilføjes, at den moderne økonomiske Liberalisme ikke stiller Individet i Modsætning til Samfundet, men tværtimod er en udpræget social Samfundsopfattelse. Udtrykkeligt erkender Venstre: »at ændrede Forudsætninger for den økonomiske Virksomhed i et Land kan stille Samfundsmagten overfor betydningsfulde Opgaver baade i den ydre og indre

Oluf Krag.

H. Hauch.

Politik, dels til Fremme af Samvirke, dels til Formidling af Interessemodsætninger og som Støtte for Initiativet, ligesom der paa visse Omraader vil udkræves direkte regulerende Indgreb i det økonomiske Livs Gang«. Man udtaler sig for en Række »Foranstaltninger til Fremme af Erhvervslivet« med det samfundsmæssige Maal for Øje at bevare en talstærk Middelstand med tilfredsstillende økonomiske Kaar.

»Den sociale Lovgivnings Maal er«, siger denne Programudtalelse, »at yde forsvarlig Hjælp til alle dem, som uforskyldt er kommet i Nød«. Det første principielle Krav paa dette Omraade maa imidlertid være »Hjælp til Selvhjælp«, at den gældende Sociallovgivning kræves renset for sine moralsk nedbrydende Bestanddele.

Der forlanges størst mulig Sparsommelighed i den offentlige Husholdning, og at Beskatningsformerne maa underkastes en Forenkling og Forbedring. Hensynet til Skatteevnen bør være bestemmende for den direkte personlige

Beskatning, dog saaledes at Befolkningen i sin Helhed er interesseret i en forsvarlig finansiel Styrelse, og der kræves en Revision af Ejendomsbeskatningen.

Kulturelt kræves Bevarelse af Frihed i Skole og Kirke, en Folkeskole saa vel som en Folkekirke paa evangelisk-luthersk Grund, Støtte til private Skoler og til Ungdommens Dygtiggørelse i enhver Henseende.

I Omtalen af Forfatnings- og Grundlovsspørgsmaal siges, at »hvad det i Øjeblikket gælder om for Danmark som for andre demokratiske Stater er at skabe et sandt Folkestyre, men dette Spørgsmaal er under de nuværende Forhold i langt højere Grad et Problem, der drejer sig om Magthavernes Ansvarsbevidsthed«. Venstre vil ikke afvise Forhandling om Grundlovssagen, men vil ved en Grundlovsændring bl. a. kræve Sikring af Arbejds- og Erhvervsfriheden ved Grundlovsbestemmelser og endvidere grundlovsfæstet Ret for et rimeligt Mindretal paa Rigsdagen til for Højesteret at indanke Spørgsmaalet om en Lovs Grundlovsmæssighed eller om en fastsat Erstatnings Størrelse ved iværksat Ekspropriation.

Venstres Program af 1938 slutter med følgende Opraab:

»Venstre kalder til Samling mod det Arbejdsløshedens, Dyrtidens, Skatteplyndringens og Statsforsorgens System, som et klassepræget Fagforeningsvælde har ført Samfundet ind under, til Samling om en positiv Politik, der tilstræber:

En økonomisk Politik, der bringer Overensstemmelse mellem de offentlige Udgifter og Erhvervenes faktiske Indtjeningsmuligheder, saaledes at der kan tilvejebringes en retfærdig Skattelovgivning indenfor Rimelighedens Grænser,

en Handelspolitik, der udnytter alle Eksportmuligheder og derved øger Befolkningens Velstand og Erhvervenes Beskæftigelsesevne,

en Sociallovgivning, der yder rundelig Hjælp til de gamle og de syge og til alle, der uden egen Skyld er bragt i Nød, men som afskaffer alle de Misbrug, der knytter sig til det nugældende Understøttelsessystem.

Maalet for Venstres Arbejde skal altid være:

Et frit og uafhængigt Folk med Vilje og Evne til at værne og bygge sin egen Fremtid,

et Folk i Frihed og under Ansvar,

ET FOLK I ARBEJDE!«

LITTERATUR:

Der kan i det hele henvises for dette Afsnit som for det nærmest foregaaende til de efter ottende Afsnit anførte Kilder, for saa vidt de vedrører ogsaa Tiden efter 1920. Over Aarene fra og med 1923 har *Povl Engelstoft*, over Aarene fra og med 1934 *F. W. Wendt* givet systematiske Oversigter m. H. t. alle danske Begivenheder (først i Foreningen »Norden«s Aarbøger, siden 1926 i Nordisk Tidsskrift). Se om Grundlovssagen *J. P. Jensen-Stevns: Grundlovsændring?* En Jævnførelse af Forligspartiernes og Venstres Grundlovsforslag (1939).

PERSONFORTEGNELSE TIL 1. OG 2. BIND

(Ved stud. polit. *Helge L. Nørgaard*).

Aakjær, Jeppe, Digter, II 389.
Aarestrup, Emil, Digter, I 85.
Abrahamsen, A. J. C., Telegrafist, Folketingsmand, II 336.
Ahlefeldt-Laurvig, C. J. F., Lensgreve, Landstingsmand, I 429, 466, II 223.
Ahlefeldt-Laurvig, C. W., Greve, Minister, II 259, 268, 281.
Alberti, C. C., Overretsprokurator, Folketingsmand, I 151 f, 171, 175, 179, 216, 241, 265, 304, 346, 415, 419, 456.
Alberti, P. A., Højesteretssagfører, Minister, I 456 f, 459 f, 464, II 9, 15 f, 31, 47, 70, 78, 80, 82, 84, 127, 129, 131, 147, 152, 165, 182, 186, 190 f, 194, 200, 235, 241, 244—48, 250—55, 260, 276, 278.
Albertsen, N., Gaardejer, Folketingsmand, I 330.
Algreen-Ussing, Tage, Professor, Generalprokurør, I 35, 39 ff, 50, 96.
Andersen, Alsing, cand. mag., Sekretær, Minister, II 449.
Andersen, F. V., Provst, II 41.
Andersen, H. C., Lærer, Landstingsmand, II 437.
Andersen, H. N., Etatsraad, II 161.
Andersen, Niels, Entreprenør, Folketingsmand, II 224.
Andersen, Niels, Gaardfæster, Folketingsmand, II 13, 243.
Andersen, Ole, Gaardmand, I 216.
Andersen, P., Gaardejer, Folketingsmand, II 158.
Andersen, Rasmus, Gaardejer, Folketingsmand II 235.
Andersen-Rosendal, Proprietær, I 457.
Andreasen, N., Redaktør, Folketingsmand, II 414.
Andræ, Carl, C. O., Oberst, Minister, I 89, 192 f, 203, 205, 279, 320, 369, 427, 434.
Anker, Karen, I 340.
Appel, Jacob, Højskoleforstander, Minister, II 281, 291, 379, 388.
Arboe-Rasmussen, Præst, II 350.
Arendrup, H. C., Generalmajor, II 288 f.
Austlid, Andreas, norsk Skolemand, II 284.

Bahnson, J. J., Oberst, Minister, I 359.
Bajer, Fr., Translatør, Folketingsmand, I 432.
Bang, Gustav, Folketingsmand, II 413.
Bang, Nina, Historiker, Journalist, Minister, II 413, 419.
Bang, P. G., Nationalbankdirektør, Minister, I 63, 203 ff, 245.
Bardenfleth, Carl Emil, Stiftamtmand, Minister, I 63, 71, 74, 79, 87, 92, 196, 224.
Barfod, Povl Frederik, Historiker, Folketingsmand, I 85, 96, 99, 105, 133, 175, 179, 183 f, 230, 235.
Beck, Vilhelm, Præst, II 175.
Begtrup, Holger, Højskoleforstander, I 27, 433.
Bendtsen, Rasmus, Journalist, II 243.
Benzon, Alfred, Fabrikejer, Folketingsmand, II 116, 155.
Berg, Christen, P., Skolelærer, Folketingsmand, I 130, 139, 151 f, 157, 214, 268, 270, 272 f, 279 f, 285, 288, 290, *292—95*, 296 f, 301, 304 ff, 308 ff, 312, 316 ff, 320, 324, 330, 333, 335 ff, 341 f, 344 ff, 348—56, 358, 363,

365 ff, 370—75, 377 ff, 381, 383, 386—90, 392—95, 399, 402, 404, 410 ff, 414 ff, 420—26, 428 ff, 432—36, 438 f, 449—52, 455 f, II 9, 16, 19, 24, 26 f, 31 f, 36, 41 f, 48, 57 f, 60, 78, 106 f, 109 f, 131, 143, 225, 227.
Berg, Maren, I 423.
Berg, Sigurd, Redaktør, Minister, I 272, II *57—59*, 107, 117, 129, 158, 200, 220 f, 223—28, 232, 234, 249 ff, 259, 276, 278 f, 281, 301, 310, 379, 388, 391, 406.
Berling, J. C. E., Kammerherre, I 110, 182.
Berner, C. C., norsk Stortingspræsident, II 215, 218.
Bernstorff, A. P., Greve, Minister, I 20.
Berntsen, Espen, Gaardmand, II 283.
Berntsen, Klaus, Friskolelærer, Minister, I 341 ff, 353 f, 361, II 10 f, 19, 69, 74, 108, 158, 161, 181, 187, 209, 218, 227, 234, 239, 242, 259, 268, 275, 277—81, *281—87*, 288 ff, 292 ff, 296 f, 301 ff, 305, 307 f, 310, 312 f, 319, 321, 337, 340, 379, 388 f.
Bertelsen, Jørgen, Direktør, Landstingsmand, II 224.
Bertelsen, Peter Jefsen, Præst, II 55.
Beseler, V. H., Advokat, Politiker, I 68.
Bille, Carl Steen Andersen, Redaktør, Amtmand, Minister, I 174, 292, 295, 304, 336, 366.
Bing, Anton, Redaktør, Folketingsmand, II 114 f, 117.
Bing, Herman, Bladudgiver, Folketingsmand, II 40.
Birck, L. V., Professor, Folketingsmand, II 246, 331, 365, 369.
Birkedal, Vilhelm, Præst, I 229, 234, 258, 273 f, 283 f, 342, II 282, 284.
Bismarck, Otto von, tysk Rigskansler, I 305, 323 f, 327, 347 f, II 31, 100.
Bissen, H. V., Billedgugger, I 253.
Bjerre, P. J. K., Gaardejer, Folketingsmand, II 35, 161 f.
Bjerring, Vilhelm J., Professor, Landstingsmand, I 96, 182.
Bjørnbak, Lars, Højskoleforstander, 153 f, 157, 270, 283, 292, 295, 307, 386, II 61, 106.
Bjørnbak, Viggo, Højskoleforstander, Redaktør, Folketingsmand, I 157, 386, II 35, 54.
Bjørnson, Bjørnstjerne, norsk Digter, I 284, 287 f, 294, 296, 324, 327, 330, 402, II 284.
Blem, M. P., Gaardejer, Folketingsmand, II 113.
Blicher, D. N., Præst, II 55.
Blicher, Steen Steensen, Digter, Præst, I 27.
Blixen-Finecke, C. F. A., Baron, Minister, I 250 f.
Bloch, J. V., Provst, Landstingsmand, I 241.
Bluhme, C. A., Embedsmand, Minister, I 74, 79, 167 f, 181, 189, 192, 203, 258, 263, 386, 432.
Bohr, Chr., Professor, I 353.
Boisen, Poul, Valgmenighedspræst, II 175.
Bojesen, Sigurd, Kommandør, Folketingsmand, II 40.
Bojsen, Emil, Redaktør, I 407, II 23, 105, 107.
Bojsen, Frede, Højskoleforstander, Folketingsmand, I 116, 130, 270, 292, 304 f, 307 f, 310, 312, 315, 318, 330, 333, 335 f, 340 ff, 344, 349 ff, 363, 371, 374 f, 377 ff, 383 f, 386, *394—95*, 398 f, 409, 415 f, 425, 427 f, 430 ff, 433 f, 438, 448—55, 457—60, 462 ff, 466, II 9 ff, 13, 29, 34 f, 40 f, 69, 74 f, 77, 84, 90, 100, 105 f, 114, 135.
Bojsen, F. E., Præst, Folketingsmand, I 89, 96, 144, 212.
Bojsen, P., Seminarieforstander, Landstingsmand, Folketingsmand, I 268, 284, 326 f, II 21 f, 106.
Bondegaard, A. C., Redaktør, II 109.
Borchsenius, Otto, Professor, II 243.
Bording, Kristen, Gaardejer, Minister, II 413, 441.
Borgbjerg, Frederik, Redaktør, Minister, II 41, 151, 165, 193, 210, 227, 246 f, 253, 304, 343, 369, 413, 441, 449.
Borgen, V. A., Skoledirektør, Minister, I 250 f.
Borre, H. J., Sagfører, II 247.
Brammer, G. P., Biskop, I 233.
Bramsnæs, C. V., Nationalbankdirektør, Minister, II 413, 441, 446.
Brandes, Edvard, Dr. phil., Redaktør, Minister, I 151, 324, 351, 353—57, 374, 381 ff,

390, 392, 402, 463, II 127, 131, 210, 223 f, 226, 246, 254, 275, 277, 297, 305 f, 336, 346.
Brandes, Georg, Dr. phil., Professor, I 286 f, 351 f, 364, 383, 393, 425, II 31 f, 116.
Brandt, H., Godsejer, I 331.
Brandt, C. J., Præst, I 405.
Bransager, N. P., Redaktør, Folketingsmand, II 305, 323.
Brix, H. F. V., Politiker, Journalist, I 286.
Bro, Vagn, Politimester, Folketingsmand, II 393 f, 424.
Broberg, Chr. A., Grosserer, Folke- og Landstingsmand. I 197 f, 373, 387, 397 ff.
Brorsen, Søren, Gaardejer, Minister, 398 f, 420, 427, 450.
Brun, Charles, Stiftamtmand, Minister, II 259.
Brun, Constantin, Gesandt, II 159.
Bruun, Georg, Skolebestyrer, II 181.
Bruun, Malthe Konrad, Forfatter, I 116.
Bruun, P. D., Højesteretsassessor, Landstingsmand, I 96, 103,
Bruun-Rasmussen, F. C., Stiftsprovst, Minister, 427.
Brücker, V., Præst, I 355, 357.
Buch, Laura Cicilie, I 143.
Buhl, V., Kontorchef, Skattedirektør, Minister, II 449.
Busk, Jens, Gaardejer, Folketingsmand, I 324, 356, 372, 390, 402 f, 407, 409, 429, 431 f, 460, 462, II 70, 80, 82, 90, 152.
Bülow, Bernhard v., Rigskansler, II 204 f.
Bülow, Frits, Højesteretssagfører, Minister, II 281, 292, 414.
Bülow, F. R. C., Præst, Folketingsmand, I 266.
Byskov, J., Seminarieforstander, Minister, II 427.
Bøgh, Erik, Digter, I 332.
Bønløkke, C. C., Gaardejer, Folketingsmand, II 82, 158.

Cantor, A., Overretssagfører, I 353.
Carlsen, H. R., Godsejer, Minister, I 250.
Caludan, H., Landbrugskonsulent, Redaktør, II 409.
Caroline Amalie, Dronning, I 134 f, 186.
Carstensen, L. H., Præst, I 354.
Carstensen, W. A., Kontreadmiral, Landstingsmand, II 226.
Caspersen, N. C., Dyrlæge, Landstingsmand, I 463.
Casse, A. L., Dr. jur., Etatsraad, Minister, I 182, 193.
Charlotte Frederikke, Dronning, I 62.
Christensen, Alfred, Overretssagfører, Folketingsmand, II 40, 77, 142, 153, 182, 200.
Christensen, A. C., Gaardejer, Folketingsmand, II 424.
Christensen, Balthazar, Overretsprokurator, Folketingsmand, I 52 ff, 64, 80, 82, 89, 95 ff, 103 ff, *125—132*, 133, 135, 149, 152 f, 166, 169, 171 ff, 175, 190 ff, 200 f, 210, 232, 245—51, 254, 264 f, 270, 272 f, 279, 288, 298, 330, 372.
Christensen, Chr., Dommerfuldmægtig, Folketingsmand, II 424.
Christensen, C. A. F., Sadelmagermester, Folketingsmand, I 194.
Christensen, Chr. Ernst, Gaardejer, Folketingsmand, II 429.
Christensen, Jørgen, Gaardejer, I 215—17.
Christensen, Jørgen, Grosserer, Minister, II 389, 391.
Christensen, J. C., Skolelærer, Minister, I 139, 230, 237, 435, 438, 450 f, 460, 462, 464, 466 f, II 10 f, *15—27*, 41, 53, 59, 64, 69 f, 72, 74 f, 77 f, 80, 82—85, 87, 90, 92 f, 95, 97 f, 118, 124, 126 ff, 129, 131—34, 147, 150 ff, 154 f, 170 f, 173 f, 177—82, 187 f, 194, 199 f, 202 f, 205—10, 212 f, 216 f, 222—25, 228, 230 f, 237, 239—55, 259, 262—66, 268—71, 276 ff, 280 f, 283, 289, 291—94, 301—05, 307—10, 312—22, 324—30, 334, 337, 343 f, 347 f, 350, 353 ff, 362, 364, 370, 372, 374 f, 379, 388 ff, 407, 414, 451.
Christensen, J. V., Redaktør, Landstingsmand, II 396.
Christensen, Marie, Lærerinde, Landstingsmedlem, II 11.
Christensen, Ludvig, Fagforeningsformand, Minister, II 449.

Christensen, Poul, Husmand, Minister, II 200, 222, 227, 248, 275.
Christensen, S. P., Gaardejer, Folketingsmand, I 332 f, II 49.
Christian VI, Konge, I 47.
Christian VII, Konge, I 29.
Christian VIII, Konge, I 29, 38, 41 ff, 48, 55 ff, 61 ff, 67, 119, 136.
Christian IX, Konge, I 168 f, 255, 273, 390, 406, 430, II 204, 216 f, 240.
Christian X, Konge, II 292, 342, 372, 381, 391.
Christiani, F. H., Præst, I 229.
Christiansen, M. P., Gaardejer, Folketingsmand, II 24.
Clausager, A. B. J., Gaardejer, Folketingsmand, II 26.
Clausager, A. J., Gaardejer, Folketingsmand, Landstingsmand, I 301, 330.
Clausager, H., Landbrugsskolelærer, Gaardejer, Folketingsmand, II 436.
Clausen, H. N., Professor, Minister, I 63, 81, 85, 92 f, 95, 141 f, 182, 193, 195, 221, 224, 233 f, 236, 250, 253.
Clausen, H. V., Magister, II 364.
Clausen, Johannes, Præst, I 360, II 137.
Clausen, Johannes, Biskop, I 407.
Clausen, Johs., Proprietær, Landstingsmand, II 437.
Claussen, Rasmus, Redaktør, Folketingsmand, I 406, 432, 457, II 36, 74 f, 112 f.
Claussen, Sophus, Forfatter, II 113.
Colbjørnsen, Chr., Jurist, I 20.
Cold, C. M., Direktør, Minister, II 389, 391.
Condrup, N. C., Gaardfæster, Folketingsmand, I 240.
Cour, H. C. D. la, Proprietær, Landstingsmand, II 158.

Dagmar, Kejserinde, II 218.
Dahl, N. P. L., Præst, Minister, II 413, 441, 449.
Dahl, T. Chr., Godsejer, Landstingsmand, I 97.
Dahlgaard, Bertel, Kontorchef, Minister, II 422, 441.
Dalgas, E., Ingeniør, I 271.
Dam, P. R., Redaktør, II 113.
Danner, Grevinde, I 110, 130, 190, 202, 248.
David, Chr. G. N., Professor, Minister, I 89, 96, 100 f, 105, 126.
Deuntzer, J. H., Dr. jur., Professor, Minister, II 38, 124, 126 f, 129, 131, 134, 147, 150 f, 154, 157, 163 f, 186, 188 f, 191, 193 f, 199 f, 204, 209 f, 219, 229, 263, 312.
Dinesen, Lars, Gaardejer, Folketingsmand, I 295, 381, 407, 457, II 19, 59, 153 f, 254, 276.
Dinesen, W., Kaptajn, Folketingsmand, I 459.
Doose, H. A., Gaardejer, Folketingsmand, II 200.
Drachmann, A. S., Professor, I 298.
Drachmann, Holger, Digter, I 298, 351, 384, 394, 439, II 297.
Drachmann, Povl, Redaktør, Folketingsmand, II 402.
Drewsen, J. Chr., Papirfabrikant, Kammerraad, Folketingsmand, I 52 ff, 65, 82 f, 87 ff, 128, 132, 135, 169, 194 f, 196 ff, 210.
Dreyer, J. C. F., General, Minister, I 334, 346.
Dreyer, W., Direktør, I 353.

Edward VII, engelsk Konge, II 100.
Egebjerg, H. R., Redaktør, II 110.
Elberling, R. E., Bibliotekar, II 53.
Elgaard, N., Redaktør, Folketingsmand, II 322, 393 f.
Ellinger, H. O. G., Professor, Folketingsmand, II 336, 348.
Elmquist, A. L. H., Landsretssagfører, Folketingsmand, II 322, 394, 441.
Engelstoft, Chr. F., Biskop, Minister, I 233, II 285.
Engelstoft, Povl, cand. mag., Redaktør, I 116.
Eriksen, Erik, Gaardbestyrer, Folketingsmand, II 448.
Erikstrup, N., Gaardejer, Folketingsmand, Landstingsmand, I 373.
Erslev, Kr., Professor, I 353, 384, 413.
Eskesen, Morten, Folkesanger, II 19, 108.
Estrup, J. B. S., Godsejer, Minister, I 201, 270 f, 279 f, 290, 305, 308, 315, 318, 321 ff, 325 ff, 330, 332, 335 ff, 345 ff, 351, 358 f, 363—67, 371 f, 376, 379 ff, 386 f, 395—402,

405 ff, 409, 412, 414 f, 418—21, 423, 425—31, 433, 445, 451, 458 ff, 464, 466 f, II 39, 41, 82, 87, 90, 94, 147, 153 f, 270, 296, 312, 392.
Ewald, C., Forfatter, II 110.

Falbe-Hansen, V. A., Professor, Folketingsmand, Landstingsmand, I 23, 358, 374, II 296, 358.
Falkenstjerne, F., Højskoleforstander, I 357, 401, 432.
Fallesen, M. E., Oberst, Kammerherre, Folketingsmand, Landstingsmand II 135 f.
Fenger, Johs. F., Præst, I 233, 304.
Fenger, P. A., Præst, I 144, 148, 183 ff, 229, 234, 280.
Ferdinand, Franz, østrigsk Prins, II 323, 326.
Fibiger, Johs., Præst, I 124.
Fischer, J. C. H., Direktør, Minister, I 290, 351.
Fisker, N., Hypotekbankdirektør, Minister, II 446, 449.
Flor, Chr., Professor, I 45, 251.
Fogtmann, K. L., Lærer, Folketingsmand, II 156 ff, 200.
Fonnesbech, C. A., Godsejer, cand. jur., Minister, I 290, 307 ff, 334.
Foss, A., Fabrikant, Folketingsmand, Landstingsmand, II 332.
Frederik III, Konge, I 13.
Frederik VI, Konge, I 20, 29, 41, 117, 119, 126, II 217.
Frederik VII, Konge, I 11, 42, 55, 61 ff, 73, 76, 108, 168, 215, 389, 434, 438.
Frederik VIII, Konge, II 10, 71, 95, 205, 214, 216, 218 f, 230, 291 f.
Frederiksen, Niels, Parcellist, Folketingsmand, II 334.
Friis, Aage, Dr. phil., Professor, II 191.
Friis, M. P., Overformynder, Minister, II 374, 380.
Friis-Skotte, J., Jernbaneembedsmand, Minister, II 413, 441, 449.
Frijs-Frijsenborg, C. E., Minister, I 140, 264, 270, 275 f, 279 f, 305, 315, II 21, 94.
Frijs-Frijsenborg, M., Greve, Landstingsmand, I 429, 431, II 90, 94, 147, 189, 204, 220, 223 f, 227, 235, 240, 246, 267, 293, 296, 311, 316, 328, 349.
Frimodt, Rudolph, Præst, II 30.
Frølund, C. F. S., Skoleinspektør, Folketingsmand, Landstingsmand, I 238.

Gad, C. Urtekræmmer, I 362.
Gad, H. G. C., Præst, I 354.
Gammelgaard, C., Overretssagfører, II 243.
Geleff, P. J., Journalist, I 286.
Georg, Konge af Grækenland, II 250 f.
George, Henry, amerikansk Socialfilosof, II 359.
Gertz, M. Cl., Professor, II 280 f.
Gjellerup, K., Forfatter, I 394.
Gleerup, Asmus Chr., Skolelærer, Bureauchef i Rigsdagen, I 54, 65, 82, 89, 96 f, 100, 128, *132—33*, 149 f, 154, 166, 172 f, 175 f, 180, 210, 238.
Gleerup, Chr. W., Forlagsboghandler, I 134.
Glückstadt, Isak, Bankdirektør, II 161.
Gram, C. F., Præst, Folketingsmand, I 182.
Gregersen, Jens, Gaardejer, I 53, 64, 87, *209—10*.
Grove, C. F., Højskoleforstander, II 20.
Grundtvig, Asta, I 308.
Grundtvig, F. L., Præst, I 285, II 50.
Grundtvig, N. F. S., Biskop, Folketingsmand, Landstingsmand, I 24 ff, 35 f, 46, 48 f, 61, 72, 87, 89, 106, 115, 133 f, 137, 141 ff, 146 f, 153, 182—88, 193, 195, 197 f, 204, 211 ff, 221 f, 224 ff, 230 ff, 237, 239, 247, 251, 266 ff, 270, 272, 283, 285, 303, 338, 355 f, 381 ff, 393, II 12, 16, 22 f, 39, 50, 143.
Græbe, Oline Tønderine Ingeborg, I 127.
Gustaf V, svensk Konge, II 217.
Gyde-Pedersen, Laura, Kommunelærerinde, II 393.

Haakon VII (Prins Carl), norsk Konge, II 214—17.
Haffner, W. v., Kammerherre, General, Minister, I 300, 318, 334.

Hafstein, H. Th., Digter, Minister for Island, II 230 f.
Hage, Alfred, Grosserer, Folketingsmand, I 119, 258.
Hage, Alfred, Kammerherre, Minister, II 36, 158, 222.
Hage, Christopher, Grosserer, Minister, I 363ff, 374 f, 386, 409, 416, 435, 460, 462, II *36—37*, 40, 82—85, 90, 99 f, 126 f, 129, 152, 154 f, 165, 200, 268, 331, 348, 350.
Hage, E. P. H., Byfoged, Folketingsmand, I 81, 85, 89, 96, 235, II 36.
Hage, Johannes, Godsejer, Folketingsmand, II 36.
Hall, C. C., Dr. jur., Overauditør, Minister, I 89, 96 f, 101, 192 f, 197 ff, 202 f, 205, 228, 230, 233 ff, 239 f, 241, 248, 251, 255, 258, 279 f, 298, 300 f, 317, 334, 336 ff, 360, II 212.
Halsted, P. M. M., Kaptajn, Folketingsmand, II 271 f, 288.
Hammerich, Fr., Præst, Professor, Folketingsmand, I 193, 195, 236, 283, 285.
Hammerich, H. A., Ingeniør, Folketingsmand, I 427, II 34, 328.
Hammerich, M., Skolebestyrer, I 81, 89, 101, 203, II 30.
Hans, Prins, II 123.
Hansen, A., Skolelærer, Folketingsmand, I 183—87.
Hansen, Aleth, Provst, Minister, I 275.
Hansen, Carl, Redaktør, II 224, 228.
Hansen, F. A., Præst, Folketingsmand, I 224, 228.
Hansen, Hans, Gaardejer, Folketingsmand, I 264, 301.
Hansen, Hans, Bomuldsvæver, I 85 ff.
Hansen, H. J., Redaktør, I 456, II 111.
Hansen, H. J., Siir, Lærer, Folketingsmand, I 411.
Hansen, H. N., Borgmester, Folketingsmand, Landstingsmand, II 148, 163.
Hansen, H. P., Bankdirektør, Landstingsmand, I 96.
Hansen, H. P., Borgmester, Minister, II 441, 449.
Hansen, J., Lærer, I 360.
Hansen, J. A., Redaktør, Folketingsmand, II 396, 414, 424.
Hansen, J. A., Redaktør, Folketingsmand, I 51 f, 81, 83, 89, 94, 99, 123, 131, 137 f, 140—52, 154, 157, 166, 173 ff, 190 ff, 197 f, 200 f, 204, 206, 210, 225, 235, 237, 240, 245 ff, 250, 254, 256, 264, 266, 270, 275 f, 279 f, 288, 290, 292, 298, 301, 304, 306 f, 309 f, 312, 316, 334 f, 353, 356, II 31, 60, 102.
Hansen, Johannes, Husmand, Folketingsmand II 441.
Hansen, Johan, Skibsreder, Minister, II 259, 268.
Hansen, Johannes, Lærer, Minister, II 449.
Hansen-Ankerstræde, Karl, Husmand, II 186.
Hansen, Martin, Husmand, Folketingsmand, II 398, 434, 441.
Hansen, N., Redaktør, Folketingsmand, I 150.
Hansen, Ole, Gaardmand, Minister, 459 f, II *44—47*, 70, 126 f, 130—34, 194, 200, 241, 414.
Hansen, Oktavius, Højesteretssagfører, Folketingsmand, Landstingsmand, I 363 f.
Hansen, Oscar, Dr. phil., Folketingsmand, II 155, 162, 180.
Hansen, Peder, Husmand, I 52 ff, 128, 210.
Hansen, Peder, Husmand, II 60.
Hansen, Peter, Gaardmand, Folketingsmand, I 180.
Hansen, Rasmus, Friskolelærer, I 76.
Hansen, Th., Præst, II 46.
Hansen Thyssen, Gaardejer, I 287.
Hanssen (-Nørremølle), H. P., Redaktør, Folketingsmand, II 115, 204 ff, 363, 365, 414, 423.
Hartling, M., Kommunelærer, II 393 f, 401.
Hasle, Th., Folketingsmand, Landstingsmand, I 216, 265.
Hass, L. D., Præst, Folketingsmand, Landstingsmand, I 235 f, 238.
Hassing-Jørgensen, Jens, Bankdirektør, Minister, II 305, 350.
Hauch, C., Seminarielærer, II 393.
Hauch, H., Landstingsmand, II 450.
Hauge, C. N., Redaktør, Minister, II 413, 441, 449.

Haugner, C. C., Redaktør, II 113.
Hedemann, H. Chr. G. F., General, I 121.
Heegaard, A., Fabrikant, I 125.
Hegermann-Lindencrone, C. D., General, Folketingsmand, I 129.
Hegermann-Lindencrone, J. H., Diplomat, II 204 f.
Heiberg, Johan Ludvig, Forfatter, I 27.
Heiberg, Johanne Luise, Skuespillerinde, I 358, 425.
Heiberg, P. A., Forfatter, I 116 f.
Heide, Axel, Bankdirektør, II 246.
Helms, Johs., Skolebestyrer, I 188, II 30.
Helveg, L. N., Dr. phil., Præst, I 231.
Hempel, S., Redaktør, Kancelliraad, I 141.
Hermansen, A., Gaardejer, Folketingsmand, I 170.
Hey, Fr., Konsul, Landstingsmand, II 238, 246, 348.
Himmelstrup, Otto, cand. polit., Sekretær, Folketingsmand, II 414, 420.
Hindenburg, A. L., Dr. jur., Højesteretsadvokat, I 396.
Hiort Lorenzen, Peter, Købmand, Stænderdeputeret, I 44 f.
Hjort, Niels, Skolebestyrer, II 115.
Hoff, B., Rektor, II 180.
Hoff, V. J., Præst, II 178.
Holck, C. G., Professor, I 404.
Holm, Harald, Folketingsmand, I 131, 230, 241, 369, 386, 411, 432, II *11—14*, 41, 84, 92, 172 f, 176, 182, 187 f.
Holm, P., Skrædder, Folketingsmand, I 186, 456, II 40.
Holm, V., Gaardmand, Folketingsmand, I 312, 330, 431 f.
Holst, H. P., Digter, I 93, 271.
Holstein-Holsteinborg, Bent, Lensgreve, Folketingsmand, II 445, 448.
Holstein-Holsteinborg, L. H. C. H., Lensgreve, Minister, I 276, 279, 309, 315, 327, 334.
Holstein-Ledreborg, J. L., Lensgreve, Minister, I 130, 295, 301, 307 ff, 317 f, 321, 324 f, 328, 330, 335 ff, 342, 345, 347, 371, 378 f, 386, 388, 395, 397 ff, 409, 414, 420, 425 ff, 429, 431 f, 433 ff, II 9, 41, 47, 127, 267, 270 ff, 275.
Hostrup, C., Præst, I 330 f, 383, 433.
Howden-Rønnenkampf, P. C., Hofjægermester, II 51.
Hvidt, L. N., Grosserer, Minister, I 69, 71, 73, 79, II 37.
Hækkerup, Lars, Gaardmand, Folketingsmand, Landstingsmand, I 64, 166, 172, 175, 180.
Høffding, H., Dr. phil., Professor, I 413.
Høgsbro, Sofus, Højskoleforstander, Folketingsmand, I 132, 151, 236 f, 258, 265, 267, 270, 272 ff, 283 ff, 287 f, 292 f, 295 f, 301 f, 309, 312, 315, 317, 321, 324, 330, 335 f, 341 f, 345, 350, 355, 369, 373, 383, 385, 389 f, 393, 395, 421, 423, 431, 434, 459, 463, 467, II 9, 12 f, 35, 41, 50, 71 ff, 82, 87, 114, 131, 137, 150, 154, 172, 176.
Høgsbro, Svend, Højesteretssagfører, Minister, I 230, 406, 418, II 12 f, *50—51*, 77, 80, 90, 176, 187, 200, 241, 250 f, 254, 259 f, 265 f, 268.
Højmark, Kr., Lærer, Folketingsmand, II 84.
Hørdum, C. J., Forretningsfører, Folketingsmand, I 386, 456, II 40.
Hørring, H. E., Departementschef, Minister, I 466, II 73, 90, 92 f, 95, 134, 150.
Hørup, Viggo, Redaktør, Minister, I 151 f, 157, 283, 298, 312, 316, 330, 333 ff, 341 f, 346 f, 351 ff, 356, 360, 362, 367, 371, 374, 376—79, 381, 383 f, 385, 390—93, 395, 397, 399, 403, 409 f, 414, 420, 425—32, 433 ff, 448—52, 456, II 9, 40 f, 47, 52, 54, 60, 63 f, 71, 94, 126—31, 134, 137, 140, 142, 149, 154, 190, 200, 202.

Ingemann, B. S., Forfatter, II 15, 47.
Ingerslev, H. P., Godsejer, Minister, I 430, 451.

Jacobsen, Jens Rasmussen, Gaardfæster, Folketingsmand, Landstingsmand, I 96 f, 211.
Jacobsen, W., cand. theol., Lærer, II 12.
Jensen, Aksel, Kreditkassedirektør, Folketingsmand, II 441.
Jensen, Arnth, Lærer, Folketingsmand, II 393, 441.

Jensen, Hans, Gaardejer, Folketingsmand, I 122 f, 209, 216.
Jensen, Hans, Redaktør, I 294, 456, II 23, 69 f, 110 f, 225, 246, 301, 310, 319, 353, 405.
Jensen, Harald, Redaktør, Folketingsmand, Landstingsmand, I 445, II 91.
Jensen, Henning, Præst, Redaktør, Folketingsmand, I 405, 426, 432.
Jensen, Ingvard, Lærer, Folketingsmand, II 113, 227, 239.
Jensen, Jens, Gaardmand, Folketingsmand, Landstingsmand, I 211, 259, 301.
Jensen, J. P., Lærer, Folketingsmand, I 301.
Jensen, J. P., Gaardejer, Folketingsmand, II 182.
Jensen, Lars, Bødker, Folketingsmand, I 266.
Jensen, Laust, Husmand, Folketingsmand, II 117.
Jensen, Niels, Gaardejer, Folketingsmand, I 183, 301.
Jensen, N. P., Oberst, Folketingsmand, I 375.
Jensen, Ole, Gaardmand, I 64.
Jensen, Ole, Gaardejer, Landstingsmand, II 141.
Jensen, P., Gaardejer, I 379.
Jensen, R. P. J., Gaardejer, Landstingsmand, I 436, II 224.
Jensen, Søren, Smed, Folketingsmand, I 183—88.
Jensen-Broby, J. Chr., Gaardejer, Folketingsmand, II 323, 393.
Jensen-Bælum, J. H., Snedker, Folketingsmand, II 182.
Jensen-Klejs, J., Gaardejer, Folketingsmand, Landstingsmand, II 413.
Jensen-Knudstrup, A., Lærer, Folketingsmand, II 117, 239.
Jensen-Onsted, J. J., Gaardejer, Minister, II 200, 275.
Jensen-Stevns, J. P., Borgmester, Landstingsmand, II 437.
Jensen-Sønderup, J., Gaardmand, Minister, II *54—57*, 231, 233, 241, 249 f, 265, 268 f, 349, 393.
Jensen-Toustrup, N., Gaardejer, Folketingsmand, Landstingsmand, II 264, 267 f.
Jespersen, N. Fr., Kaptajn, Proprietær, Folketingsmand, I 54, 82.
Jespersen, Chr. M., Overretsprokurator, Folketingsmand, I 97, 103.
Jessen, J. C., Borgmester, Minister, I 250.
Jochumsson, Mattias, islandsk Digter, II 230.
Johannsen, Claus, Gaardmand, Landstingsmand, I 307, II 62.
Johansen, H. C., Gaardfæster, Folketingsmand, I 99.
Johansen, Niels, Husmand, II 41, 158, 239.
Jordan, Aage, Redaktør, II 113.
Juel, C. J. H. B., Overretsprokurator, Etatsraad, Folketingsmand, I 398, 420.
Julin, C. M., Højskoleforstander, Folketingsmand, II 424.
Jungersen, F., Præst, I 405, II 55, 178.
Juul-Rysensteen, C. F. A., Lensbaron, Minister, II 115.
Jøhnke, F. H., Kontreadmiral, Minister, II 128, 130, 135 f, 138, 140.
Jørgensen, Anders, Gaardejer, II 41.
Jørgensen, Caspar, Gaardmand, I 135.
Jørgensen, Jens, Gaardmand, Folketingsmand, Landstingsmand, I *213—15*, 241, 254, 259, 266.
Jørgensen, J. F., Præst, Folketingsmand, I 170.
Jørgensen, J. P., Gaardejer, Landstingsmand, II 76.
Jørgensen, Jørgen, Gaardejer, Minister, II 449.
Jørgensen, Peder, Fæstehusmand, II 108.

Karl XV, af Sverrig-Norge, I 253, II 214.
Kaufmann, W. F. L., General, Minister, I 246, 349 f.
Kayser, C. J. H., Professor, Folketingsmand, I 122.
Keiser-Nielsen, S., Præst, Minister, II 305, 350.
Kierkegaard, P. Chr., Biskop, I 274, II 29.
Kierkegaard, Søren, Forfatter, I 72, 182, II 30 f, 38.
Kirk, Ole, Gaardejer, I 34, 43, 172, 213.
Kjær, Jens, Gaardmand, I 425.
Kjær, Søren, Landmand, Folketingsmand, I 320, 432.

Kjærbøl, Johs., Fagforbundsformand, Minister, II 449.
Klausen, K. M., Lærer, Folketingsmand, II 158, 212, 222, 242, 253, 323 ff, 330.
Klein, C. S., Overpræsident, Minister, I 295, 307, 309, 336, 338, 370, 420.
Klubien, A., Højesteretsadvokat, I 334.
Knudsen, C., Bagermester, I 234.
Knudsen, Jens Lassen, Præst, I 266.
Knudsen, J. C. S., Godsejer, Folketingsmand, II 232.
Knudsen, Knud, Godsejer, I 287.
Knudsen, P., Borgmester, I 423, II 412.
Knuth, F. M., Greve, Minister, I 74, 79.
Koefoed, Axel, Gaardejer, Folketingsmand, II 441.
Kold, Christen, Højskoleforstander, I 212, 297, 303, 342, II 12, 39, 109, 113, 282, 284.
Korsgaard, K. P. K., Redaktør, Folketingsmand, I 384, 428.
Krabbe, Christopher, Kammerherre, Minister, I 265, 282, 288, 315, 336, 338, 356, 377 f, 384, II 12, 77, 83 f, 115 f, 150, 160 ff, 200, 208, 275, 277, 281.
Krag, Oluf, Dr. phil., Rektor, Minister, I 453, II 388, 390 f, 406, 414, 427, 432, 446—50.
Kragballe, Præst, I 354.
Krieger, A. F., Dr. jur., Professor, Minister, I 73, 89, 95 ff, 101, 180 f, 247 f, 251, 254, 280, 300, 305, 307 f, 315, 334, 336, 347, 358, 370 f, 397, 399, 425, 427.
Kristensen, August, Præst, II 49.
Kristensen, Knud, Gaardejer, Folketingsmand, II 393, 450.
Kristensen, Kr., Degn, II 19.
Kristensen, Marinus, Redaktør, II 432.
Kristensen, Martin, Seminarielærer, II 22 f.
Kristensen-Randers, J. P., Højskoleforstander, II 138, 186.
Kristiansen, K. N., Gaardejer, Folketingsmand, II 151, 158, 193, 200.
Krogh, A. L., Præst, Folketingsmand, I 235.
Kruse, Fr. Vinding, Dr. jur., Professor, II 381.
Krüger, Chr., Professor, II 181.
Krüger, Hans, Gaardejer, I 69.
Kühnel, A. A. B., Oberst, II 158.
Kyed, J., Gaardejer, Folketingsmand, II 414.
Køedt, A. Peschcke, Grosserer, Folketingsmand, II 77 ff, 82, 87, 92, 238.

Lange, Michael, Overpræsident, I 71.
Larsen, Anders, Købmand, II 138.
Larsen, Christen, Gaardmand, Folketingsmand, I 89, 170, 210—13.
Larsen, Eduard, Dr. phil., Seminarieforstander, Folketingsmand, II 26.
Larsen, Florian, Overretsassessor, Folketingsmand, Landstingsmand, II 40.
Larsen, J. C. A., Smed, Folketingsmand, II 420.
Larsen, Johannes Ephraim, Professor, Folketingsmand, Landstingsmand, I 96, 182.
Larsen, N. J., Redaktør, Folketingsmand, I 297, 362, 385, 389, 410, 428, 430, 432, 436, 453, II 173.
Larsen, Ole, Gaardejer, II 60.
Larsen, S. P., Lærer, Folketingsmand, II 424.
Larsen, Thomas, Smed, Minister, II *47—50*, 90, 165, 185, 231, 233, 252, 254, 268 f, 281.
Lassen, Marie, II 364.
Lassen, Vilhelm, Redaktør, Minister, I 392, 430, 433, 454 f, 457, II 23, 54, 59—64, 70, 77 f, 94, 104, 140, 142, 154, 166, 185, 200, 235—39, 242, 247, 364, 394, 396.
Lauridsen, J. K., Overretssagfører, Folketingsmand, I 403, 410, II 52 f, 56.
Laursen, Anders, Højskoleforstander, II 55.
Laursen, N J., Præst, Folketingsmand, II 414.
Lehmann, Orla, Jurist, Minister, I 41, 43 f, 50, 54, 56, 69 f, 73 f, 79, 82, 92, 95, 118, 126, 128, 133, 148, 193, 210, 231, 258.
Lembcke, Edv., Forfatter, II 203.
Leschly, Mauritz, Generalløjtnant, II 288.
Leth, Albert, Præst, I 89.
Leth, Andr., Præst, I 229 f.
Leth, F. H. T., Overretsprokurator, Folketingsmand, I 429.
Leth-Espensen, Chr., Gaardejer, Folketingsmand, I 430.
Levetzow, J. C., Byfoged, Kammerjunker, I 211.
Lewinsky, C., Købmand, II 243.

Levy, Moritz, Nationalbankdirektør, I 365.
Liebe, C. C. Højesteretsadvokat, Folketingsmand, Landstingsmand, II 71.
Liebe, Otto, Højesteretssagfører, Minister, II 370 f, 374.
Lindberg, J. Chr., Dr. phil., Præst, Folketingsmand, I 48 f, 142, 182, 196, 199, 204, 238, 240.
Lindberg, N., Valgmenighedspræst, I 284 f, 355 ff, 384, II 22.
Lindø, N. P., Gaardejer, Folketingsmand, II 265, 267 f.
Lornsen, Uwe Jens, slesvigsk Embedsmand, I 31.
Louise, Dronning, II 100.
Lund, Amtsprovst, I 143.
Lund, Jens, Højskoleforstander, I 245, 353 f, 392.
Lunde, P. F., Jærnstøber, Folketingsmand, I 80, 171.
Lüttichau, C. D., Godsejer, Minister, II 133.
Lütken, L. C. F., Kaptajn, II 137, 206 f, 240.
Lützow, Eleonora Kristine, I 120.
Lyngbye, C. A., Skolebestyrer, II 181.
Læssøe, W. H. Fr. Abrahamson, Oberst, I 121.

Madsen, Fabrikant, I 82.
Madsen, Christen, Husmand, I 46 f.
Madsen, Hans, Gaardejer, Folketingsmand, I 343.
Madsen, V. H. O., General, Minister, I 157, 360, II 128, 130 f, 133, 137, 192, 194, 240, 266.
Madsen-Mygdal, N. P., Lærer, Landstingsmand, I 373, 417, 438, 463, II 41, 70, 83, 143, 150, 158, 161, 226, 238 f, 266, 279, 288, 392.
Madsen-Mygdal, Th., Landbrugsskoleforstander, Minister, II 41, 335, 379, 391 ff, 395 f, 401 ff, 407, 419, 423, 427, 429 f, 432, 434, 436, 438, 440 ff, 444, 447.
Madvig, Johan Nikolai, Professor, Minister, I 89, 93, 182, 193, 212, 224 f, 232 f, 238, 267.
Marie, Prinsesse, II 123 f.
Marott, C. E., Redaktør, Folketingsmand, II 369.
Marstrand, J., Bagermester, I 363 f.
Martensen, H. L., Professor, Biskop, I 225, 233.
Marx, Karl, II 359.
Matzen, H., Dr. jur., Professor, Landstingsmand, I 223, 364 f, 369 f, 377, 381, 399, 404, 410, 413, 415, 427, 430, II 9, 34.
Melbye, M., Præst, I 234.
Meyer, A C., Journalist, Folketingsmand, II 39, 182.
Meyer, A., Grosserer, I 134.
Michaelsen, J., Journalist, I 140.
Michelsen, Chr., norsk Minister, II 217.
Mikkelsen, Jens, Gaardmand, II 17.
Moesgaard-Kjeldsen, C., Godsejer, Folketingsmand, II 369.
Moltesen, L. Dr. phil., Minister, II 55, 427.
Moltke, A. W., Greve, Minister, I 63, 71, 73, 76, 79, 91, 93, 166.
Moltke, C., Greve, Minister, I 62 f, 71.
Molkte, H., Greve, tysk Generalstabschef, II 206.
Moltke-Lystrup, C. C. H., Greve, Landstingsmand, I 431, II 43.
Monies, David, Maler, I 161.
Monrad, D. G., Biskop, Minister, I 41, 71, 73, 92 f, 102, 115, 128, 169, 191 f, 193, 197 ff, 224, 228, 235 f, 238 ff, 243 f, 249, 255, 258 f, 285, 333, 337, 372, 374, 384, 396 ff, 404, 414, 421 f, II 37, 60.
Monrad, J. H., Præst, II 170, 174 f, 178.
Mortensen, Niels, Husmand, II 243.
Munch, P., Dr. phil., Historiker, Minister, II 41, 191, 206, 228, 266, 275, 305 f, 322 f, 329, 436, 441.
Muus, O. H. V. B., Grosserer, Minister, II 281.
Müller, O., Højesteretsassessor, Folketingsmand, I 247.
Müller, T., Biskop, I 89.
Mynster, J. P., Biskop, I 46, 48, 80, 89, 92, 100, 225, 228, 233.
Møller, C. C., Forstander, I 183 f.

Møller, Christmas, cand. jur., Folketingsmand, II 41, 437 ff, 444.
Møller, Otto, Præst, I 151, 182, 284, 357, II 106.
Møller, P. L., Præst, I 229.
Mønsted, Otto, Grosserer, I 429.

Nagel, H. C., Købmand, I 185.
Nansen, Fridtjof, norsk Naturvidenskabsmand, II 214.
Nansen, Peter, Forfatter, II 123.
Neergaard, A., Proprietær, Folketingsmand, II 29.
Neergaard, Carl, Godsejer, Etatsraad, Landstingsmand, I 97.
Neergaard, Eduard, Proprietær, Folketingsmand, II 29.
Neergaard, Niels, Dr. phil., Minister, I 115 f, 130, 223, 295, 318, 352 f, 362, 382, 386, 410, 423, 427, 432 f, 435, 446 f, 449, 456 f, 459, 464, 466, II 10 f, *27—35*, 36 f, 39, 41, 69, 94, 104, 153, 208 ff, 222, 231, 233, 237 f, 241, 249, 254, 259—68, 278, 280—83, 289 f, 292, 307, 310, 313, 317, 319, 321 ff, 327 f, 331, 337, 349, 353, 364 f, 369, 379 f, 384—90, 397 ff, 406, 408, 410—13, 427, 445.
Neergaard, Peter, Præst, Folketingsmand, II 28 f.
Neergaard, Thomas, Proprietær, Landstingsmand, II 29.
Neergaard, W. C. P. F. F., Godsejer, Hofjægermester, Folketingsmand, II 228, 332 f.
Neiiendam, J. A., Grosserer, I 458.
Nellemann, J. M. V., Dr. jur., Nationalbankdirektør, Minister, I 315, 323, 326, 370, 419, 427, 431, 453, 458, 466.
Nelson, engelsk Admiral, I 24.
Nielsen, Anders, Husmand, Minister, I 435, 438, II *41—44*, 70, 78, 82 ff, 152 f, 157 f, 160, 164, 189, 191, 193, 202, 208 f, 213, 222, 224, 227 f, 237, 239, 241, 243, 247, 249, 253, 259, 264 f, 268, 271, 280 f, 292.
Nielsen, Carl, Komponist, I 342.
Nielsen, Chr. Redaktør, II 107, 242.
Nielsen, Fr., Lærer, II 47.
Nielsen, Grønvald, Højskoleforstander, II 23.
Nielsen, Kirstine, I 217.
Nielsen, M. C. B., Provst, Minister, II 275.
Nielsen, Ole, Gaardmand, Landstingsmand, I 82.
Nielsen, P. Th., Gaardejer, Hypotekbankdirektør, Folketingsmand, II 259, 280.
Nielsen, Peder, Gaardejer, Landstingsmand, II 138.
Nielsen, Rasmus, Professor, II 20.
Nielsen, Rasmus, Redaktør, Folketingsmand, II 105, 160.
Nielsen, Rasmus, Gaardejer, Folketingsmand, II 227.
Nielsen, Thomas, Redaktør, Folketingsmand, Landstingsmand, I 312, 316, 336, 411 ff, 444, 463, II 105.
Nikolaj I, russisk Zar, I 166.
Noes, P., Gaardejer, I 411 ff.
Nordlien, Fr., Generaldirektør, II 164.
Nyegård, L., Præst, I 354.
Nygaard, P. H., Redaktør, II 109.
Nyholm, C. C. V., Højesteretsassessor, I 386.
Nørgaard, B. L., Gaardmand, Folketingsmand, Landstingsmand, I 213.
Nørgaard, Fred., Højskoleforstander, Folketingsmand, II 349.

Oehlenschlæger, Adam, Digter, I 24 f, 36.
Oldenburg, Valdemar, Overpræsident, II 118.
Olesen, A. P., Gaardejer, Købmand, II 49.
Olesen, Kr., Redaktør, II 107.
Olsen, H. P., Gaardejer, II 138.
Olsen, Olav, Gaardejer, Folketingsmand, II 424.
Olsen, P. E., Malermester, Folketingsmand, I 184 f, 258 f, 265.
Olshausen, Theodor, Jernbanedirektør, slesvig-holstensk Politiker, I 68.
Oskar II, Konge af Sverrig—Norge, I 347, II 214, 216.
Ostenfeld, H., Præst, II 178.
Ottesen, Rasmus, Gaardejer, Folketingsmand, I 145, 148, 225, 228.
Ottosen, Johan, Skoleinspektør, Folketingsmand, II 116, 155, 160 f, 180.

Palmerston, engelsk Minister, I 254.
Parkov, H. P., Oberst, Folketingsmand, II 268, 272.
Patursson, Johannes, færøsk Kongsbonde, II 391.
Pedersen, C. O., Amtsforvalter, Folketingsmand, II 414, 436.
Pedersen, Jens, Gaardfæster, Folketingsmand, I 183.
Pedersen, Jørgen, Redaktør, Folketingsmand, Landstingsmand, I 151, 297, 341, 346, 354, 361, 363, II 19, 70, 107 f, 158, 188, 226, 239 f, 290, 301, 310, 312 f, 317, 328, 335, 337, 340, 344, 353, 358 f, 396, 407, 414.
Pedersen, Kr., Gaardejer, Minister, II 77, 184, 200, 305.
Pedersen, Lars, cand. phil., Møller, Folketingsmand, II 200.
Pedersen, Søren, Smed, Folketingsmand, Landstingsmand, I 266.
Pedersen-Nyskov, N., Gaardejer, Folketingsmand, II 77, 184, 186, 372, 384, 394.
Petersen, Abelone, II 286.
Petersen, Cornelius, Gaardejer, Folketingsmand, I 89, 99, 210 ff, 235, 237.
Petersen, C. V., Redaktør, II 112.
Petersen, Emil, Lærer, Folketingsmand, II 356.
Petersen, Hans Chr., Gaardejer, I 243.
Petersen, Harald, Redaktør, II 442.
Petersen, Holger, Fabrikejer, Landstingsmand, II 158, 161, 238.
Petersen, P. N., Præst, II 178.
Petersen, N. Th., Redaktør, II 113.
Petersen, Regnar, Redaktør, II 112.
Petersen, Wald., cand. jur., Redaktør, II 111.
Philipsen, Gustav, Forlagsboghandler, Folketingsmand, I 364, II 155.
Pingel, J. V., Dr. phil., Folketingsmand, I 298, 351, 362 f, 381, 386, 407, 410, 415, 426.
Pinholt, V., Klitinspektør, Folketingsmand, II 358, 434.
Pinstrup, P. P., Gaardejer, Folketingsmand, II 159, 239, 265, 280.
Pio, Louis, Socialistisk Agitator, I 286.
Piper, E. G., Proprietær, Folketingsmand, Landstingsmand, II 296, 315 f, 328.
Pjetursson, B., Kammerassessor, I 97.
Plenge, Axel, Skolebestyrer, II 175.
Ploug, Carl, Dr. phil., Redaktør, Folketingsmand, Landstingsmand, I 89, 101, 128, 131, 133, 135, 194 f, 200 f, 203, 205, 236, 266, 275, 287, 320, 331, 362 f, 369, 371.
Pontoppidan, H., Generalkonsul, II 21.
Pontoppidan, Henrik, Forfatter, I 418.
Pontoppidan, Morten, Præst, Forfatter, I 382 f, 405 f, 418, II 26, 440.
Poulsen, A. S., Biskop, II 174.
Poulsen, Christen, Husmand, I 154.
Povelsen, P., Etatsraad, Folketingsmand, I 54, 64, 82.
Povlsen, Alfred, Højskoleforstander I 402 f.
Povlsen, Th., Præst, Minister, II 311, 350.
Pürschel, V., Generalauditør, Folketingsmand, II 437.

Quist, S. P., Redaktør, Folketingsmand, II 396.

Raasløff, V. R., Generalmajor, Minister, II 203.
Raben-Levetzau, F. C. O., Greve, Minister, II 200, 205, 216 f, 229, 251, 263.
Rahbeck, Jens, Gaardejer, Folketingsmand, II 393.
Rambusch, Edvard, Præst, II 19.
Rambusch, E. J. C., Oberstløjtnant, Landstingsmand, II 226.
Rasmusen, Poul, Overretssagfører, Folketingsmand, Landstingsmand, II 233, 336.
Rasmussen, Chr., Birkedommer, I 153.
Rasmussen, Hans, Sognefoged, I 169, 238.
Rasmussen, H. V., Redaktør, II 107.
Rasmussen, Julius, Typograf, I 415.
Rasmussen, Knud, Friskolelærer, II 19.
Rasmussen, L., Redaktør, Minister, II 413, 441, 446.
Rasmussen, Laust, Husmand, Folketingsmand, II 157, 160 ff, 239.
Rasmussen, Louise, Balletdanserinde, I 62, 110.

Rasmussen, Mikkel, Sognefoged, Folketingsmand, I 64, 137, 180.
Rasmussen, Niels, Gaardejer, Landstingsmand, I 266, 373.
Rasmussen-Vanddamgaard, L., Proprietær, Landstingsmand, II 163.
Raunkjær, K., Redaktør, Folketingsmand, II 414.
Ravn, Chr., Lærer, Gaardejer, Folketingsmand, I 369, 406, 450, 452.
Ravn, N. F., Minister, I 466.
Reé, Bernhard, Redaktør, Folketingsmand, Landstingsmand, I 80 f, 84, 171, 191, II 102.
Reedtz-Thott, K. T. T. O, Lensbaron, Minister, I 466, II 85, 90, 98 f, 180.
Reventlow, Chr. Ditlev, Lensgreve, I 20.
Reventlow, Chr., Redaktør, Folketingsmand, II 95, 254.
Reventlow-Criminel, H, Geheimestatsminister, I 62 f, 71.
Richelieu, A. de P. de, Admiral, II 267 f.
Rimestad, C., Højesteretsassessor, Folketingsmand, II 39 f.
Rimestad, C. V., Redaktør, Folketingsmand, I 240, 246, 336.
Rode, Gotfred, Dr. phil., Højskoleforstander, II 112.
Rode, Ove, Redaktør, Minister, II 104, 127, 191, 210, 266, 277, 305 f, 331 ff, 335 f, 352, 354, 372, 393, 422, 436.
Rosenberg, C. F. V. M., Dr. phil., Litteraturhistoriker, I 333, 360.
Rosleff, H. J., Mejeriejer, Folketingsmand, II 77 f, 82.
Rothe, Tyge, Grosserer, Minister, II 370, 388, 391.
Rothe, Wilhelm, Dr. theol., Præst, I 234.
Rottbøll, Chr. M., Godsejer, Minister, II 224, 293, 350, 354.
Rotwitt, C. E., Højesteretssagfører, Minister, I 130, 175, 179, 182, 199 ff.
Rovsing, Thorkild, Kirurg, Minister, II 370.
Rubin, Marcus, Nationaløkonom, I 353, 450.
Rubow, V., Læge, Minister, II 427.
Rudelbach, A. G., Sognepræst, I 229.
Rugaard, D. E., Redaktør, Folketingsmand, I 180, 238.
Rye, Olaf, General, I 124.
Rytter, Svenning, Amtmand, Minister, II 379,
Ræder, Nicolai D. A., Borgmester, I 81. 391 f, 427.
Rønne, C. F., Præst, I 183, 185, 234.
Rønning, Fr., Undervisningsinspektør, II 180.
Rørdam, Holger, Læge, Folketingsmand, II 200.
Rørdam, Peter, Præst, I 186, 284, II 20.
Rørdam, Skat, Biskop, 151, II 174, 179.
Rørdam, Thomas, Præst, I 354, 405, II 56.

Samuelsen, A., færøsk Folketingsmand, II 423.
Scavenius, Erik, Diplomat, Minister, II 275, 305, 346.
Scavenius, Jakob, Godsejer, Minister, I 295, 307, 310, 351, 369, 385, 387, 405 f, 413 f, 431, II 45, 51, 170, 266.
Scavenius, Harald, Gesandt, Minister, II 379 f, 388, 391.
Schack, Hans Egede, Forfatter, Folketingsmand, I 101, 195, 222, 228.
Schack-Schackenborg, O. D., Greve, II 382.
Schandorph, Sophus, Forfatter, I 351, 383 f.
Scharling, H. W., Professor, Minister, II 74.
Scheele, L. N., Amtmand, Minister, I 202 ff.
Schiern, F. E. A., Professor, Folketingsmand, I 182, 235.
Schiller, J. C. F., tysk Digter, I 126.
Schiørring, C. P. C., Borgmester, Folketingsmand, I 307, 423.
Schiøtt, Jul., Direktør, I 362, II 115.
Schmidt, Alfred, Tegner, II 213.
Schmidt, L. H., Præst, I 152.
Schmit, Inger Gautier, Folketingsmedlem, II 441.
Schnack, J. G. F., Generalmajor, Minister, II 133.
Schoen, Wilh. v., tysk Gesandt, II 204.
Schouw, Joakim Frederik, Professor, I 35, 63, 81, 92, 111, 120.
Schovelin, J. V., Kontorchef, Folketingsmand, Landstingsmand, II 94.

Schrøder, Ludvig, Højskoleforstander, Landstingsmand, I 357, 382 f, 426 f.
Schumacher, Peder (Griffenfeld), Minister, I 14.
Schurmann, J. C., Præst, Seminarieforstander, I 97.
Schytte, Fr. Vilh., Oliemøller, Folketingsmand, Landstingsmand, I 105.
Schøler, H W. R., Præst, Folketingsmand, I 182, 238.
Schøller, Oberst, I 121.
Schested, H., Godsejer, Minister, II 85, 94 f, 97, 123, 133, 165.
Sevelsted, T., Gaardejer, Folketingsmand, II 424.
Sibbern, F. C., Professor, I 228.
Siegfriedsen, Statshusmand, Folketingsmand, II 448.
Skaarup, C. P., Skolelærer, I 185.
Skau, Laurids P., sønderjydsk Politiker, Folketingsmand, I 133.
Skeel, E. V. R., Kammerherre, Minister, I 431.
Skjoldborg, Johan, Forfatter, II 62.
Skram, E., Forfatter, I 383 f.
Skræppenborg, Peter Larsen, Gaardmand, I 47 ff, 214, 229.
Skøde, Hans, Gaardejer, II 140.
Slebsager, M. N., Skolebestyrer, Minister, II 294, 310 f, 354, 379, 389 f, 420, 427, 433, 445.
Slengerik, C., Redaktør, Folketingsmand, II 117, 156 f, 193, 200, 222, 227, 240.
Smidt, M. M., Redaktør, II 113.
Smith, Troels, Præst, I 67.
Sonne, Chr., Forpagter, Landstingsmand, II 226.
Spandet, N. M., Assessor, Folketingsmand, I 175, 179, 221, 230, 232, 246.
Sponneck, Wilhelm, Rigsgreve, Minister, I 89, 171.
Staal, E., Overretssagfører, II 143.
Starcke, C. N., Dr. phil., Folketingsmand, II 143, 254.
Stauning, Th., Tobaksarbejder, Minister, II 41, 115, 305, 350, 354, 372, 412 f, 415, 417, 419 f, 422, 431, 441, 443 f, 446, 449 f.
Steen, Adolph, Professor, Folketingsmand, I 171, 195, 259.
Steffensen, H. C., Generalauditør, Folketingsmand, Landstingsmand, I 457, 463, II 148.
Steincke, K. K., Jurist, Socialpolitiker, Minister, II 413, 441, 449.
Stemann, Poul Chr., Højesteretsassessor, Minister, I 36, 63.
Stensballe, J., Driftsbestyrer, Minister, II 427, 434.
Strøm, G. F. P., Præst, Landstingsmand, I 236.
Swane, H. J., Biskop, II 134.
Svarre, Søren, Redaktør, II 112.
Sveistrup, Hans, Præst, Folketingsmand, I 182.
Svejstrup, P., Birkedommer, Folketingsmand, II 190 f.
Svendsen, Anders, Landbrugsskoleforstander, II 45, 134.
Svendsen, Søren, Folketingsmand, II 358, 361.
Sverdrup, Johan, norsk Minister, I 387 f.
Sønderbye, Anna J. O., I 134, 139.
Søndergaard, Chr., Redaktør, II 105, 318, 396.
Sørensen, Edvard, Husmand, Folketingsmand, II 441.
Sørensen, Enevold, Redaktør, Minister, I 429, II 49, 107 f, 128—31, 133, 140, 142, 149, 165, 189, 194, 200, 259, 265, 268, 291, 311.
Sørensen, Hans Jacob, Gaardbestyrer, Folketingsmand, II 393.
Sørensen, Johan, Skatteraadsformand, II 243.
Sørensen, N. M., Gaardejer, II 43.
Sørensen, Rasmus, Skolelærer, Folketingsmand, I 51 ff, 135, 139, 145, 148.
Sørensen, S., Professor, Biskop, II 180.
Sørensen-Egaa, N. R., Gaardmand, Landstingsmand, II 242.

Tang, J. T. A., Seminarieforstander, Folketingsmand, I 429.
Tange, Anders, Gaardejer, Folketingsmand, I 343, 361, II 108.
Tange, M. P., Husmand, Folketingsmand, II 424.
Tauber, J. H. G., Redaktør, Folketingsmand, I 297, 432, 445, II 104.
Terkelsen, Jørgen, Højskoleforstander, I 418.

Termansen, N. J., Gaardejer, Folketingsmand, Landstingsmand, I 213, 235, 258 f, 270, 272, 283, 295, 352, 389, 426, II 20.
Thalbitzer, C. V., Justitsraad, Proprietær, Landstingsmand, I 82.
Thestrup, H. N., General, Minister, I 250.
Thomesen, N. J., Murer, II 41.
Thomsen, Tømrermester, I 364.
Thomsen, A., Lærer, Folketingsmand, Landstingsmand, II 56, 150, 158 f, 176, 202, 239. 270. 414.
Thomsen, Anny, II 287.
Thomsen, C. A. F., General, Minister, I 300, 350 f, 375, 377.
Thomsen, Jacob, Nationalbankdirektør, I 157.
Thomsen, Johanne M. N., I 157.
Thomsen, Ove, Postmester, Folketingsmand, I 228.
Thomsen, Valdemar, Gaardejer, Folketingsmand, II 448.
Thorup, J. A., Gaardejer, Folketingsmand, I 429, 431 f, II 42 f.
Thygeson, T. G. C. F., Godsejer, Landstingsmand, II 163.
Thøgersen, Knud, Husmand, Højskolelærer, II 55.
Tietgen, C. F., Handelsmand, Direktør, I 271, 315, 365, II 36.
Tillisch, F. F., Embedsmand, Minister, I 65, 194, 198 f.
Tobiesen, F. C., Jernbanekommissarius, Minister, I 309.
Topsøe, Vilh., Redaktør, I 362.
Trier, Ernst, Højskoleforstander, I 136.
Trier, Herman, Skolemand, Folketingsmand, Landstingsmand, I 351, 362, 364, 386, 435, 446, II 15, *37—40*, 72 f, 80, 150, 154, 157 f, 183, 190, 200, 202, 210, 239.
Tryde, E. Chr., Stiftsprovst, I 233.
Tscherning, Anton Frederik, Kaptajn, Minister, I 54, 64, 70, 74, 79 f, 82, 89, 106, *115—25*, 128, 131, 133, 136, 138, 149, 153 ff, 166, 171, 174 f, 182, 190 ff, 196 ff, 202, 204, 210, 224 f, 228, 232, 235, 238, 245, 247 f, 252 f, 256, 258, 264 ff, 285, 290, 373, II 12, 143.
Tscherning, E. P., Oberst, I 116.
Tscherning, Sara, I 118.
Tutein, P. A., Godsejer, Folketingsmand, I 198, 407, 417, 432.
Tuxen, S. L., Dr. phil., Skolebestyrer, II 181.
Tvermoes, C. M. V., General, Folketingsmand, I 427.

Ussing, H., Stiftsprovst, II 175.
Ussing, W. J. A., Nationalbankdirektør, Folketingsmand, Landstingsmand, I 369, 397, 427.

Vadgaard, Kr. M., Gaardejer, Folketingsmand, II 424.
Valdemar, Prins, II 123, 218.
Vallentin, Jacob, Provst, Folketingsmand, I 182.
Vanggaard, J. S., Gaardejer, Folketingsmand, II 349, 364 f.
Vejen, Henrik, Gaardejer, Folketingsmand, II 424.
Videbæk, Kr., Friskolelærer, II 19.
Vilhelm, Prins, I 254.
Vilhelm, tysk Kejser, II 205, 240.
Wachtmeister, svensk Greve, I 423.
Wedel-Jarlsberg, norsk Diplomat, II 214, 216.
Weimann, W., Generalkonsul, Minister, II 275, 278.
Welding, Chr., Præst, II 178.
West, Peder, Sognefoged, I 42.
Westenholz, Mary, II 270.
Westenholz, Regnar, Godsejer, Minister, I 250.
Wildenradt-Krabbe, Margrete v., Redaktør, II 115 f.
Wilkens, Claudius, Professor, Dr. phil., II 234.
Wilson, Woodrow, amerikansk Præsident, II 363.
Winther, Christian, Digter, I 27, 72.
Winther, Geert, Dr. phil., Folketingsmand, I 124, *152—57*, 191, 236, 240, 254, 264 ff, 270, 273, 292, 295, 386, 431, II 142.
Witzansky, H., Redaktør, II 140.
Worsaae, J. J. A., Historiker, Minister, I 310.

Wulff, J. F. C., Konsulent, Folketingsmand, II 278, 339.

Zahle, C. Th., Overretssagfører, Minister, II 36, 41, *52—54*, 184, 186, 193, 200, 222, 236, 246, 275—79, 281, 305—08, 316, 327, 329 f, 336 f, 365, 367, 369 ff, 375 f, 379, 385, 387, 392, 398, 441, 449.
Zahle, P. Chr., Præst, Folketingsmand, I 151, 191, 297, 328, II 52.

Zeuthen, Chr. F., Lensbaron, I 99.
Zeuthen, L., Overretssagfører, I 353.
Zytphen-Adeler, G. F. O., Lensbaron, Landstingsmand, I 140, 279, 336.

Ørsted, Anders Sandøe, Jurist, Minister, I 36, 38, 63, 71, 73, 89, 106, 146, 181, 189 ff, 193, 196, 198 f, 202 ff, 230, 238, 403.
Ørsted, Hans Christian, Professor, I 36.

BILLEDFORTEGNELSE

I. BIND

	Side
Frihedsstøtten	11
Arvehyldingen paa Københavns Slot 18. Oktober 1660	13
Griffenfeld	14
»Den røde Bygning«	15
Henrik Stampe	18
Chr. D. Reventlow	19
Chr. Colbjørnsen	20
Bondestue fra Samsø	23
Oehlenschlæger	24
Grundtvig som 47-aarig	25
Ingemann	25
Frederik VI.	29
Helstaten Danmark	30
Viborg med Domkirken og Stænderhuset	33
Stænderdeputeret Ole Kirk	34
Tage Algreen-Ussing	35
Stænderforsamlingen i Roskilde	36
A. S. Ørsted	37
P. Chr. Stemann	37
Christian VIII.	38
Christian VIII og Dronning Caroline Amalies Salving og Kroning	40
Orla Lehmann i Fængsel	41
Christian Flor	44
P. Hiort Lorenzen	45
Peter Larsen Skræppenborg	48
J. C. Lindberg	48
Skolelærer Rasmus Sørensen	51
Raadhuset i Slesvig By	56
Frederik VII som Kronprins	62
Carl Moltke	63
Carl Emil Bardenfleth	63
H. N. Clausen	64
J. Fr. Schouw	64
Frederik VII	66
Theodor Olshausen	68
Wilh. H. Beseler	69
H. A. Krüger	69
L. N. Hvidt	70
Orla Lehmann	70
A. F. Tscherning	71
A. S. Ørsted	71
Søren Kierkegaard	72
Folketoget til Christiansborg	72
A. W. Molkte	74
D. G. Monrad	74
Martsministeriet 1848	75
Livgarden til Hest indskibes i Korsør	77
Balthazar Christensen og J. A. Hansen	82
Johan Chr. Drewsen	83
N. F. S. Grundtvig	87
Cornelius Petersen	89
Christiansborg Slot	90
C. C. Hall	90
J. N. Madvig	91
J. P. Mynster	91
H. P. Holst	93
A. F. Kriger	96
C. Neergaard	96
Den grundlovgivende Rigsforsamling	98
Den grundlovgivende Rigsforsamling (Brudstykke)	99
C. N. David	101
C. Ploug	101
D. G. Monrad	102
C. M. Jespersen	103
P. D. Bruun	103
Balthazar Christensen	105

Side

Oliemøller Schytte ... 105
Haandskrifter af Medlemmer af den grundlovgivende Rigsforsamling ... 107
Danmarks Riges Grundlov af 5. Juni 1849 ... 109
Mindeblad om Frederik VII ... 110
Frederik VII modtager et Grundlovstog 111
A. F. Tscherning ... 119
A. F. Tscherning ... 121
Eleonora Tscherning ... 121
Frederik VII ... 122
Tscherning 1872 ... 123
Tschernings Mindesten paa Himmelbjerget ... 124
»Grøndal« ... 127
Balthazar Christensen ... 129
Balthazar Christensen ... 129
Balthazar Christensens Gravsted ... 131
Udby paa Tudse Næs ... 135
Gleerup ... 137
Mindesten for Gleerup i Høng ... 138
Slotsbjergby Kirke ... 143
Almuevennen (Faksimile) ... 148
J. A. Hansen ... 149
Geert Winther ... 153
Geert Winthers Haandskrift ... 156
Olaf Rye ... 162
Soldaternes Hjemkomst til København 1849 ... 163
Soldaternes Hjemkomst til København . 164
Episode af Slaget ved Isted 25. Juli 1850 165
C. A. Blume ... 166
En europæisk Nød ... 167
Prins Christian ... 168
Prinsesse Louise ... 168
Sponneck ... 171
Dannevirke (Faksimile) ... 173
C. St. A. Bille ... 174
C. C. Alberti ... 179
Fanetoget i København 5 Juni 1853 .. 181
Grundlovsfesten paa Eremitagesletten 1854 ... 192
Fr. Hammerich ... 193
F. F. Tillisch ... 193
Frederik VII med sin Stab paa Volden 196
Skaføgaard ... 201

Side

J. B. S. Estrup ... 202
L. N. Scheele ... 202
P. G. Bang ... 203
C. G. Andræ ... 206
Jens Gregersen og Hustru ... 209
Jens Jensen, Trunderup ... 211
Christen Larsen ... 212
Folkehøjskolen i Dalby ... 212
Jens Jørgensen, Bjerregaard ... 213
Sparekassebog Nr. 1, udstedt til Jørgen Christensen, Stillinge ... 216
Vilh. Birkedal ... 229
P. A. Fenger ... 229
Andreas Leth ... 230
H. L. Martensen ... 233
Joh. Ferd. Fenger ... 233
G. F. P. Strøm ... 236
C. V. Rimestad ... 240
Frederik VII og Grevinde Danner ... 248
Frederik VII og Kammerherre Berling . 249
C. E. Rotwitt ... 249
Blixen-Finecke ... 250
Godsejer Regnar Westenholz ... 250
De norske og svenske Studenters Ankomst til København 11. Juni 1862 ... 252
Frederik VII's og Karl XV's Indtog i København 17. Juli 1862 ... 253
Frederik VII's Ligfærd 2. Dec. 1863 ... 255
Tilbagetoget fra Dannevirke ... 256
Kong Christian besøger Skanse Nr. 2 paa Dybbøl ... 257
Grev C. E. Frijs-Frijsenborg ... 263
Sofus Høgsbro ... 265
C. Berg, ca. 1866 ... 268
Faksimile af Tschernings og Grundtvigs Henvendelse til Christian IX ... 269
N. J. Termansen ... 270
C. F. Tietgen ... 271
E. Dalgas ... 271
Aabningen af Jernbanen fra Aalborg til Randers 1869 ... 272
P. Chr. Kierkegaard ... 275
Grev Holstein-Holsteinborg ... 280
C. Berg ... 281
Frederik Lange Grundtvig ... 285
Optøjerne paa Fælleden 1872 ... 286

Side

Georg Brandes 287
Sofus Høgsbro 289
Viggo Hørup 299
Et Vælgermøde i en sjællandsk Krostue 306
C. A. Fonnesbech 309
De fem Venstreførere 311
»Bare den ikke revner«. Bergs Program. Satire i »Punch« 312
J. B. S. Estrup 316
J. L. Holstein-Ledreborg 319
Folketingssalen paa Christiansborg i Samlingen 1876—77 322
Henning Matzen 324
Jens Busk 324
J. Nellemann 326
Rigsretten i Landstingssalen paa Christiansborg 1877 334
Frede Bojsen 339
Klaus Berntsen (1877) 344
Edvard Brandes 354
Otto Møller 357
N. Neergaard 363
N. P. Madsen-Mygdal 373
Faksimile af »Morgenbladet« 9. Septemb. 1883 382
Faksimile af »Dansk Folketidende«, 28. December 1883 384
Christiansborg Slots Brand 388
Christiansborg Slots Brand 389
»Præterea Censeo«.—Karikatur i »Punch« 1884 390
»Fulgt ned«. Tegning fra »Klovnen« 1885 411
Holstebrosagen for Højesteret 412
Attentatet paa Estrup 416
Udflugten til Helsingør 25. Juli 1886 .. 424
Fra den store Udstilling i København i 1888 431
Mindestenen for C. Berg i Kolding 437
C. Bergs Gravsted 438
N. Neergaard, ca. 1890 446
Fra Folketingssalen 449
Fra Folketingssalen 450
Fra Snapstinget 451
Hørup og Høgsbro. »Frisk Mod«. Karikatur i »Puk« 1894 459
Medlemmer af det forhandlende Venstre 461

Side

Faksimile af »Sorø Amtstidende«s Løbeseddel 31. Marts 1894 465

II. BIND

P. Bojsen, Fru Jutta Bojsen-Møller og Frede Bojsen 9
Faksimile af Brev til Frede Bojsen fra J. C. Christensen 10
N. Neergaard, Frede Bojsen og Klaus Berntsen 11
Harald Holm som 20-aarig Student ... 12
Harald Holm 14
Stuehuset i Paabøl 17
J. C. Christensen 18
J. C. Christensen som Konfirmand 19
J. C. Christensen foran Stadil Kirke ... 24
N. Neergaard som Student 30
N. Neergaard som Rigsdagsmand 34
C. Hage 37
Herman Trier 38
Anders Nielsen (ca. 1890) 43
Anders Nielsens Hjem 44
Ole Hansen 45
Ole Hansen ved sin Gaard i Bringstrup 46
Thomas Larsen 49
Svend Høgsbro 51
C. Th. Zahle 54
J. Jensen-Sønderup som Trænkonstabel 56
J. Jensen-Sønderup (1895) 57
Sigurd Berg 59
Vilhelm Lassen 63
Gendarmernes Afmønstring. Satire 70
Tage Reedtz-Thott 71
A. Peschcke Køedt 77
Faksimile af Henvendelse til Sofus Høgsbro 79
Faksimile af første Side af Venstrereformpartiets Partiprotokol 81
J. C. Christensen 82
Landstingets Medlemmer 1896 86
Folketingets Medlemmer 1899 ..... 88—89
H. E. Hørring 90
Hannibal Sehested 94
Mogens Frijs 95
Folketingets Finansudvalg (1900) 96
Fr. Bajer 98

Side

Folkemødet i Lørups Ridehus i Anledning af Udvisningerne i Sønderjylland ... 99
Den kongelige Familie i Havesalen paa Fredensborg ... 101
Fra et Møde af Venstreredaktører i 1883 103
Emil Bojsen ... 105
Folketingsmand Rasmus Nielsen ... 106
Chr. Søndergaard ... 106
Sigurd Berg ... 107
Sigurd Berg ... 107
Enevold Sørensen ... 108
Jørgen Pedersen ... 108
»Fyns Tidende«s Bygning i Odense ... 109
A. C. Bondegaard ... 110
Hans Jensen ... 110
Søren Svarre ... 111
Rasmus Claussen ... 112
N. Th. Petersen ... 112
M. M. Smidt ... 113
Johan Ottosen ... 117
Carl Slengerik ... 117
Christian IX ... 123
Prinsesse Marie ... 124
Prins Hans ... 124
J. H. Deuntzer ... 125
Den politiske Karrusel ... 126
Kultusminister J. C. Christensen ved sit Arbejdsbord ... 128
Justitsminister P. A. Alberti ved sit Arbejdsbord ... 129
Finansminister C. Hage ved sit Arbejdsbord ... 130
Trafikminister Hørup ved sit Arbejdsbord ... 132
Landbrugsminister Ole Hansen ved sit Arbejdsbord ... 133
Konsejlspræsident J. H. Deuntzer ved sit Arbejdsbord ... 135
Marineminister Jøhnke ved sit Arbejdsbord ... 136
Krigsminister Madsen ved sit Arbejdsbord ... 137
Fra Folketoget Søndag 1. Sept. 1901 .. 139
Folketogets Ankomst til Amalienborg Slotsplads ... 140
Gaardejer Ole Jensen, Nygaarde ... 141

Side

Folket hylder Kongen foran Christian VII's Palæ ... 141
Folketingsmand Alfred Christensen 142
Kongen taler til Folket ... 143
Folketinget 1901 ... 148
Ministeriet forelægger Resultaterne (Satire) ... 150
Anders Nielsen ... 151
Lars Dinesen ... 153
Borgbjerg raaber fra Raadhusets Altan: »Borgmester Jensen er valgt«. (Karikatur) ... 155
Medlemmer af Forsvarskommissionen i Nyborg 1902 ... 157
Forsvarskommissionen arbejder. Satire . 158
Havnen ved St. Thomas ... 160
H. N. Andersen ... 161
Den vestindiske Sag i Landstinget ... 162
Den vestindiske Kommission. Satire ... 164
Finanshovedkassen ... 166
Mindesten i Mern for Tiendens Afløsning 169
J. C. Christensen ... 171
J. H. Monrad ... 175
Vilhelm Beck ... 175
H. Ussing ... 176
Lærer A. Thomsen ... 176
Professor M. Cl. Gertz ... 181
Folketingsmand Pedersen-Nyskov ... 183
Folketingsmand P. Svejstrup ... 191
Ministeriet J. C. Christensen 1905 ... 201
Joh. Hegermann-Lindencrone ... 205
H. P. Hanssen ... 206
Søn af Huset. Karikatur ... 206
Oberst Lütken ... 207
»Venner«, Satire ... 209
J. C. Christensen ... 211
Prins Carl ... 214
Christian IX modtager den norske Stortingsdeputation ... 215
Christian IX's Ligtog passerer Holmens Bro ... 219
Frederik VIII ... 220
Frederik d. 8's Ankomst til Reykjaviks Red d. 30. Juli 1907 ... 231
Rs. Bendtsen ... 244
Uden for Bondestandens Sparekasse .. 250

Side

J. C. Christensen har »frivilligt« indgivet sin Demission. Satire 252
N. Neergaards Ministerium 1908 260
N. Neergaard 262
J. C. Christensen lukker Ræven ind. Satire 264
J. L. Holstein-Ledreborg 271
Ministeriet Zahle 276
Ministeriet Berntsen 279
Krabbes Kammerherre-Udnævnelse. Satire 280
Højby Friskole 1881 285
Kong Frederik d. 8. i Samtale med Klaus Berntsen 288
Jacob Appel 290
Christian d. 10 292
J. C. Christensen foreskriver Medicin i to Tempi. Satire 293
Klaus Berntsen 295
Klaus Berntsen ca. 1915 303
Det andet Ministerium Zahle i Edvard Brandes Have 306
Jørgen Pedersen 311
Estrup i Rigsdagsgaarden 313
Landstingsmand Emil Piper 317
A. L. H. Elmquist, Ungdomsbillede 322
Tropper af Sikringsstyrken 328
»E 13« bugseres ind til København ... 330
Laurits V. Birck 331
H. O. G. Ellinger 336
Grundlovsudvalget 1915. Maleri 338
Den grundlovgivende Rigsdag. Satire .. 340
Grundloven underskrives i Statsraadet 5. Juni 1915 341
Grundloven i Sølvskrinet paa Rigsdagen 342
Kort over de dansk-vestindiske Øer 346
Havnen ved St. Thomas 347
Satire fra »Klods Hans« 349
Th. Povlsen 350
De tre »Kontrolministre«. 351
Sukkerkort 353
Brødkort 354
Statshusmandsbolig fra ca. 1920 357

Side

J. S. Vanggaard 364
Fru Marie Lassen 365
Den internationale Kommission for Slesvig 366
Hotel »Flensburger-Hof« i Flensborg .. 366
Valgplakat fra Afstemningsdagen 367
Optøjer paa Grønttorvet 368
»Armene overkors«. Satire 370
Ministeriet Liebe 371
Kongen paa sin daglige Ridetur 373
Ministeriet Neergaard 380
Genforeningsruden i Rigsdagen 381
Genforeningsloven vedtages i Statsraadet d. 9. Juli 1920 382
Kongens Ridt over Grænsen 383
Kl. Berntsen byder de sønderjydske Repræsentanter velkommen i Folketinget 389
Jørgen Christensen 390
C. M. Cold 391
Søren Brorsen 392
J. Jensen-Broby 395
S. P. Quist 396
J. A. Hansen 396
Martin Hansen 398
Det første Ministerium Stauning 412
Pastor N. Joh. Laursen 413
H. P. Hanssen-Nørremølle 414
Otto Himmelstrup 421
Vagn Bro 423
S. P. Larsen 424
Ministeriet Madsen-Mygdal 428
V. Pinholt 433
Th. Madsen-Mygdal 435
C. O. Pedersen 436
H. Clausager 437
»Vil Jeppe gaa i Kassen«? Satire 438
J. Christmas Møller 439
Arnth Jensen 440
Redaktør Harald Petersen 443
Erik Eriksen 446
Knud Khristensen 449
Oluf Krag 452
H. Hauch 452

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Fred. Nørgaard: Venstres Historie 1894—1913	9—298
Første Afsnit: Mændene.	
Indledning	9— 15
J. C. Christensen	15— 27
N. Neergaard	27— 36
Christopher Hage	36— 37
Herman Trier	37— 40
Anders Nielsen	41— 44
Ole Hansen	44— 47
Thomas Larsen	47— 50
Svend Høgsbro	50— 51
C. Th. Zahle	52— 54
J. Jensen-Sønderup	54— 57
Sigurd Berg	57— 59
Vilhelm Lassen	59— 64
Litteratur	64— 65
Andet Afsnit: Den politiske Udvikling fra Forliget til Systemskiftet.	
Sommeren 1894 og den første Rigsdagssamling efter Forliget	69— 75
Folketingsvalget 1895	75— 78
Venstrereformpartiet dannes	78— 83
Rigsdagsarbejdet	83— 97
Venstre og Danmarks Udenrigspolitik	97—101
Venstres Presse	102—114
Folketingsvalget 1901	114—118
Litteratur	118—119
Tredje Afsnit: Systemskiftet.	
Det første Venstreministerium dannes	123—138
Folkefesten 1. September 1901	138—144
Litteratur	144

Side

Fjerde Afsnit: Politiske Begivenheder 1901—05.
Indledning ..... 147—156
Forsvarsspørgsmaalet ..... 156—159
Spørgsmaalet om Salg af de vestindiske Øer 159—164
Skattelove og Tiendelov ..... 164—170
Kirkelig Lovgivning ..... 170—180
Andet Lovgivningsarbejde ..... 180—189
Uenighed i Regeringen og Regeringspartiet ..... 189—194
Litteratur ..... 194—195

Femte Afsnit: J. C. Christensens Ministerier 1905—08.
Ministeriet J. C. Christensen dannes, og Venstrereformpartiet sprænges ..... 199—202
Den politiske Stilling ved Regeringsskiftet 1905 ..... 202—213
Kongevalg og Kongeskifte ..... 213—219
Den kommunale Valgret ..... 219—228
Andet politisk Arbejde ..... 228—239
Forsvarskommissionen afgiver Betænkning ..... 239—240
Nye Ministre ..... 240—244
Modgangstider ..... 244—255
Litteratur 255

Sjette Afsnit: Forsvarssagen løses. Ministerierne Neergaard og Holstein.
Ministeriet Neergaard ..... 259—267
Ministeriet Holstein ..... 267—272

Syvende Afsnit: Grundlovssagen kommer i Forgrunden.
Ministeriet Zahle ..... 275—278
Ministeriet Berntsen dannes ..... 278—281
Klaus Berntsen ..... 281—287
Klaus Berntsen som Forsvarsminister ..... 287—289
Skattelove, Lov om Menighedsraad og andet Lovgivningsarbejde ..... 289—291
Forfatningssagen ..... 291—297
Litteratur ..... 297—298

Hans Jensen: Venstres Historie 1913—38 ..... 299—454

Ottende Afsnit: Under radikalt Styre fra 1913 til 1920.
Regeringsskiftet 1913 ..... 301—308
Grundlovssagens Behandling 1913—14 ..... 308—320
Stemninger i Venstre lige før Verdenskrigen ..... 320—326
Verdenskrigens første Tid ..... 326—335
Grundlovssagens Løsning 1915 ..... 335—343
Fra Grundlovens Vedtagelse til Verdenskrigens Afslutning (1915—18) ..... 343—355

Side

Reformlovgivning under og lige efter Verdenskrigen ..... 356—362
Genforeningsspørgsmaalet og almindelige politiske Forhold fra Efteraaret 1918 til Foraaret 1920 ..... 362—369
Paaskekrisen 1920 og dens nærmeste Følger ..... 369—376
Litteratur 376

Niende Afsnit: Under det andet Ministerium Neergaard og under det første Ministerium Stauning.
Det andet Ministerium Neergaard. Genforeningen ..... 379—385
Grundlovsændring og deraf følgende Valg ..... 385—388
Mænd og Ideer efter 1920 ..... 388—397
Venstres økonomiske Politik fra 1920 til 1924 ..... 397—405
Venstres Reformpolitik fra 1920 til 1924 ..... 405—408
Venstres Valgnederlag 1924 ..... 408—414
Venstre som Opposition under Ministeriet Stauning 1924—26 414—424

Tiende Afsnit: Under Ministeriet Madsen-Mygdal og under det andet Ministerium Stauning (indtil 1938).
Ministeriet Madsen-Mygdal og dets Arbejdsprogram ..... 427—429
»Tilpasning« og »Nedskæring« 1926—29 ..... 429—434
Ministeriet Madsen-Mygdals Forhold til radikale og konservative. Rigsdagsvalg og Regeringsskifte 1929 ..... 434—441
Venstre som Opposition under det andet Ministerium Stauning indtil 1938 ..... 442—451
Venstres Program af 1938 ..... 451—453
Litteratur 454
Personfortegnelse ..... 455—470
Billedfortegnelse ..... 471—475
Fundne Trykfejl 479

FUNDNE TRYKFEJL

I Bind: S. 344, under Billedet: Klavs, læs: Klaus.
— S. 354, L. 9 f. o.: Nygaard, læs: Nyegård.
II Bind: S. 24, L. 8 f. o.: Christensen, læs: Christiansen.
— S. 159, L. 10 f. n.: Bruun, læs: Brun.
— S. 178, L. 9 f. o.: N. P. Petersen, læs: P. N. Petersen.
— S. 246, L. 15 f. o.: Birch, læs: Birck.
— S. 239, L. 14 f. n.: Kundstrup, læs: Knudstrup.
— S. 270, L. 3 f. o.: Westenholtz, læs: Westenholz.
— S. 382, L. 14 f. n.: Frederiksdal, læs: Frederikshøj.